

Magyar nyelv és irodalom

5-8.évfolyam

Az alapfokú képzés második szakaszában, az 5–8. évfolyamon, a nevelésnek-oktatásnak többszörös feladata és célja van:

- Cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók biztos szövegértésre tegyenek szert.
- Őrizték meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, s váljanak olvasó emberekké. Olyan olvasó emberekké, akik a képzési szakasz végére már a művek elsődleges jelentése mögé látnak, azaz többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- Cél a gondolkodásra tanítás – a tanulók kíváncsiságának és alkotókedvének megtartásával.
- A tantárgy tanításának kiemelt célja a tanulók műveltségi szintjének folyamatos növelése, melynek révén korosztályuknak, érettségüknek megfelelő ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket az ismereteket rendszerben látják, értelmezni tudják azokat.
- Kreativitásuk olyan szintű fejlesztése, hogy az általuk tanult műfajokban, szövegtípusokban – a magyar nyelv és helyesírás szabályait tudatosan alkalmazva – képesek legyenek rövid szövegeket alkotni. Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mérten tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális fogalmazásokat. Fejlődjék digitális kompetenciájuk.
- Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban is helyesen, szabatosan ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a nyelvhasználat tudatosítását és fejlesztését szolgálják, ide értve a tudatos szövegértési stratégiák kialakítását és a kommunikációs helyzethez illő megnyilatkozást, a toleráns nyelvhasználatot.
- Ismerjék a tananyag által előírt memoritereket, azokat értőn elő tudják adni.
- Elérendő cél az önfejlesztés igényének kialakítása a tanulóknál. Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja kíváncsiságuk felkeltését és megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.
- Kiemelt feladat a tanulók segítése a tanulás tanulásában.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás) négy mindkét tantárgy keretében fejleszthető.

A magyar nyelv és irodalom tanítása nemcsak műveltségátadást, kompetenciafejlesztést jelent, hanem érzelmi nevelést is. A diákok személyes boldogulásának, együttműködési képességeinek, társadalmi beilleszkedésének, kulturált viselkedésének érzelmi fejlődésük az alapja.

A tanulók irodalmi fogalomtárának folyamatos bővítésekor, figyelembe kell venni a korosztály általános kognitív, érzelmi, érdeklődési sajátosságait.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik elve. Bizonyos irodalmi témakörök feldolgozásához ajánljuk a művek filmes vagy színházi adaptációjának beépítését az órai munkába vagy a házi feladatba.

Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani. Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatóak.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy kötelező törzsanyagában csak lezárt, biztosan értékelhető életművek szerepelnek. Ezen felül, a választható órakeret terhére a tanár szabadon beilleszthet kortárs alkotókat, műveket a tananyagba.

Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100%-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

A törzsanyag órai feldolgozása kötelező.

Az órakeret megoszlása a következőképpen alakul:

A Nat alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek

I. A törzsanyag

A témakörökben megadott művek a Nat-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.

II. A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.

A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal. Az ajánlott, illetve választott témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.

A tananyag felépítésében is kettős szervező elv érvényesül. A képzési szakasz első felében (5–6. osztály) **témák, motívumok** uralják a tananyagot. Ezek biztosítják az egyes tanulási szakaszok közötti átmenetet, az alapkompenciák és a gondolkodás fejlesztését.

Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival. Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése. Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is.

A tantárgy óraterve

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8 évfolyam
Heti óraszám	4	5	3	4
Éves óraszám	144	180	108	144

5–6. ÉVFOLYAM

Az 5–6. évfolyamon az anyanyelvi kultúra oktatásában alapvető cél és feladat az alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb technikák, stratégiák megismerése és alkalmazása.

Kiemelt cél a tanulók szövegalkotási képességének fejlesztése: tudjanak fogalmazni különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban, gyakorolják a szövegalkotást. Folyamatosan fejlődjenek íráskészségük, helyesírásuk.

Fontos cél, hogy a tanítási szakasz két éve alatt megalapozó tudást szerezzenek anyanyelvükről, törekedjenek arra, hogy anyanyelvüket szóban és írásban színvonalasan, a szöveggörnyezetnek és korosztályuknak megfelelően használják. Továbbá fejlődjenek ki az igényük a pontos és szabatos nyelvhasználatra.

A tudatos nyelvhasználat alapja az anyanyelv ismerete, a grammatikai ismeretek szöveggörnyezeti elsajátítása. Ezek birtokában lehetséges a nyelvhasználattal kapcsolatos gyakorlati képességek fejlesztése. A hagyományos grammatikaoktatást szövegbe ágyazottan, a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban érdemes elsajátítaniuk.

Az 5-6. évfolyam nyelvtanoktatása elsősorban a helyesírás tudatosítására, a szövegértésre, a hagyományos és digitális kommunikáció-fejlesztésre összpontosít, illetve a nyelvi rendszer megismerésének kezdeti szakaszára (hangok, szavak, szóelemek). A nyelvi oktatás középpontjában a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll.

A nyelvi rendszer megismerése és tudatosítása tovább folytatódik. Kitüntetett cél a magyar nyelv írásban és szóban történő helyes használatára való törekvés, továbbá a szövegértés és szövegalkotás gyakoroltatása.

Az 5–6. osztály irodalomoktatásának alapvető célja, hogy megőrizze és tovább szélesítse az alsó tagozaton megalapozott szépirodalmi érdeklődést és tudást. A tanulók olyan szövegekkel találkoznak, amelyek témáiknál fogva hozzájárulnak személyiségük kibontakozásához, fejlődéséhez, tudatosítják nemzetükhöz, kisebb közösségükhöz tartozásukat, továbbá, amelyek megőrzik kíváncsiságukat, játékoságukat s olvasó, gondolkodó, közösségük iránt elkötelezett emberekké teszik őket. Mindezekben a drámajátéknak mint anyagfeldolgozási módnak kitüntetett szerepe van.

Az 5–6. évfolyam tananyagai a következő nagy témák köré rendeződnek:

- Család, otthon, nemzet
- Petőfi Sándor: János vitéz
- Szülőföld, táj
- Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
- Választható magyar ifjúsági vagy meseregény
- Hősök az irodalomban

- Arany János: Toldi
- Szeretet, hazaszeretet, szerelem
- Gárdonyi Géza: Egri csillagok
- Választható világirodalmi ifjúsági regény

A témakörök tanításának célja a közvetlen személyes otthon fogalmán túl a tágabb értelemben vett kultúra mint otthon felfedeztetése. A tanulónak meg kell értenie és élnie a nemzeti, illetve a tágabb, saját kultúrkör ünnepeit (pl. egyéni és családi ünnepek, anyák napja, regionális ünnepek, karácsony).

Fontos ismernie e kulturális hagyománynak alapvető műveit. A szövegek ilyen irányú megközelítése segíti a tanulót annak felismerésében is, hogy az irodalmi művek nem csupán távoli történetek, hanem ezek a szövegek saját élete kérdéseire is kapcsolódnak.

Továbbra is fontos cél, hogy kultúránkat, annak alapvető alkotásait, bennük példateremtő hőseit megismerje, olvasson, a szöveg több rétegét megértő diákká váljon. A képzési szakasz végén már elvárt néhány szakirodalmi kifejezés (műfaj, szókép, alakzat, verselés) biztonságos ismerete. A tanulónak – korosztályának megfelelő szinten – már értenie és értelmeznie kell ezeket a műveket. Véleményét írásban és szóban is meg kell tudnia fogalmazni. Az órákon feldolgozandó szövegek nemzeti kultúránk alapját képező művek, továbbá a kortárs gyermekirodalom alkotásai.

A képzésnek ebben a szakaszában az irodalomtudomány fogalmai csupán olyan mértékben játszanak szerepet, amennyire azok a szövegek megértéséhez, feldolgozásához szükségesek.

A témakörök áttekintő táblázata 5-6. osztály

Témakör neve	Javasolt óraszám
MAGYAR NYELV	
A kommunikáció alapjai	6
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	8
Állandósult szókapcsolatok	5
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	20
Hangalak és jelentés	6
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	13
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	46
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	4
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET – az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra évfolyamonként 14-14 óra	28

MAGYAR IRODALOM	
Család, otthon, nemzet – kisepikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	18
Petőfi Sándor: János vitéz	14
Szülőföld, táj – lírai és kisepikai alkotások	8
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	10
Egy szabadon választott meseregény elemzése	4
Hősök az irodalomban	10
Arany János: Toldi	16
Szeretet, hazaszeretet, szerelem	11
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 2. - Gárdonyi Géza: Egri csillagok	12
Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény	5
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra	28
Összes óraszám:	272

Az 5–6. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszámja: 272 óra
A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 4-4 óra javasolt elosztása: 2 magyar nyelv, 2 irodalom.
A nyelvtan óraszámjai úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

	Heti óraszám		Éves óraszám	
	nyelvtan	irodalom	nyelvtan	irodalom
5. évfolyam	2	2	72	72
6. évfolyam	2	3	90	90

Irodalom 5-6.

TÖRZSANYAG (óraszám 80 %-a)

AJÁNLOTT MŰVEK

I. Család, otthon, nemzet

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék

Nemes Nagy Ágnes: Bors néni könyve -
részletek

Petőfi Sándor: Egy estém otthon
Füstbe ment terv
Magyar vagyok

Móra: Csalóka Péter
Petőfi Sándor: Arany Lacinak

Arany János: Családi kör
Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér
Fehérlófia

Ágh István: Virágosat álmodtam
Kányádi Sándor: Befagyott a Nyárád

Az égis érő fa (magyar népmese)

Tündérszép Ilona és Árgyélus

Arany János: Rege a csodaszarvasról

Attila földje (népmese)

Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz

Bibliai történetek

Az Édenkert története

A világ teremtése

József Attila: Betlehemi királyok

Noé,

Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül?

Jézus születése,

Dávid és Góliát, további bibliai történetek

A betlehemi királyok

II. Petőfi Sándor: János vitéz

III. Szülőföld, táj

Petőfi Sándor: Szülőföldemen

Petőfi Sándor: Távolból

Petőfi Sándor: Az alföld

Ady Endre: Föl-földobott kő

Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet)

Nagy László: Balatonparton

Weöres Sándor: Tájkép

IV. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk

V. Választható magyar ifjúsági vagy meseregény

Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér

Szabó Magda: Tündér Lala

Fekete István: A koppányi aga testamentuma

Fekete István: Bogáncs

(Egy kiválasztása kötelező.)

VI. Hősök az irodalomban

V.1. Hagyomány és irodalom

Arany János: Mátyás anyja

Szimónidész: A thermopülei hősök sírfelirata

Arany János: A walesi bárdok

Hősök-mondák:

- *Beckó vára vagy Csörsz árka*
- *Szent László legendája vagy Lehel kürtje*

A párok közül az egyik kötelező, a másik a választható művek közé kerül.

- *Kittenberger Kálmán: Oroszlánvadászataimból (részlet) vagy Széchenyi Zsigmond: Csui (részlet) (Választható)*
- *Torna vára (Felvidék) vagy Tordai hasadék (Erdély) vagy A Lendvai vár (Muravidék) vagy délvidéki Mátyás-mondák*

(A felsoroltak közül az egyik kötelező. Lehetőség van arra, hogy a tanárok a saját régiójuk mondáit válasszák.)

V.2. Irodalom és mozgókép

Fazekas Mihály: Lúdas Matyi

VII. Arany János: Toldi

VIII. Szeretet, hazaszeretet, szerelem

Bibliai történetek

Mária és József története

Jézus tanítása a gyermekekről

(karácsonyi ünnepkör)

Ady Endre: Karácsony

Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony

Juhász Gyula: Karácsony felé

Fekete István: Róráté

Kányádi Sándor: Hattyúdal

Reményik Sándor: A karácsonyfa énekel

Lázár Ervin: Az élet titka (Eredeti üzenet)

Radnóti Miklós: Nem tudhatom

Szendrey Júlia: Magyar gyermek éneke

Kölcsey Ferenc: Himnusz

Vörösmarty Mihály: Szózat

Petőfi Sándor: Honfidal

Irodalom és mozgókép

Hollós László–Dala István: Szerelmes

földrajz/ vagy

Rockenbauer Pál: Másfélmillió lépés

Magyarországon (részlet, lehetőleg a saját régióról)

Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó

kérelem

Kómíves Kelemen

Szerelem a népdalokban:

Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert...

Tavaszi szél vizet áraszt

A csitári hegyek alatt

Radnóti Miklós: Bájoló

IX. Gárdonyi Géza: Egri csillagok

X. Választható világirodalmi ifjúsági regény

Daniel Defoe: Robinson Crusoe vagy

Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Petőfi Sándor: János vitéz

Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk

Választható magyar ifjúsági vagy meseregény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)

Arany János: Toldi

Gárdonyi Géza: Egri csillagok

Választható világirodalmi ifjúsági regény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)

MEMORITEREK:

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék

Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)

Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem

Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet)
Arany János: Családi kör (részlet)
Arany János: A walesi bárdok (részlet)
Arany János: Toldi (részletek)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (1-2. vsz.)
Vörösmarty Mihály: Szózat (1. és 2. vsz.+13.,14. vsz.)

Magyar irodalom 5.

Témakörök	Keret- tanterv 2020	Új helyi tanterv 2020 heti 2 óra
1.Család, otthon, nemzet – kisépikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	18	18+5
2.Petőfi Sándor: János vitéz	14	14+4
3.Szülőföld, táj – lírai és kisépikai alkotások	8	8+2
4.Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. : Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	10	10+5
5.Egy szabadon választott mese- vagy ifjúsági regény elemzése (Kötelező olvasmány)	4	4+2
Szabadon felhasználható órakeret	14	
Összesen:	68	72

1. TÉMAKÖR: Család, otthon, nemzet – kisépikai (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások

ÓRASZÁM: 18 óra + 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által
Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának, problémafelvetéseinek tanulmányozása
A korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontok alkalmazása hasonló témájú szövegekben
Személyes vélemény megfogalmazása a szövegekben felvetett problémákról, azok személyes élethelyzethez kapcsolása

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)

AJÁNLOTT MŰVEK

I. Család, otthon, nemzet

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék

Nemes Nagy Ágnes: Bors néni könyve -
részletek

Petőfi Sándor: Egy estém otthon
Füstbe ment terv
Magyar vagyok

Arany János: Családi kör
Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér
Fehérlófia
Az égis éró fa (magyar népmese)
Arany János: Rege a csodaszarvasról
Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz

Bibliai történetek
A világ teremtése
Noé,
Jézus születése,
A betlehemi királyok

Móra: Csalóka Péter
Petőfi Sándor: Arany Lacinak

Ágh István: Virágosat álmodtam
Kányádi Sándor: Befagyott a Nyárád

Tündérszép Ilona és Árgyélus
Attila földje (népmese)

Az Édenkert története
József Attila: Betlehemi királyok
Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül?
Dávid és Góliát, további bibliai történetek

MEMORITER:

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék

FOGALMAK

népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én

2.TÉMAKÖR: Petőfi Sándor: János vitéz

ÓRASZÁM: 14 óra + 4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A mű szövegének közös órai feldolgozása

A mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése

A költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció, stb.) összehasonlítása

A szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok

Alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)

AJÁNLOTT MŰVEK

II. Petőfi Sándor: János vitéz

MEMORITER:

Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)

FOGALMAK

verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét

3.TÉMAKÖR: Szülőföld, táj

ÓRASZÁM: 8 óra + 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK:

A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása

A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben

A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján

A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése

Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdések megbeszélése

A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival

Irodalmi atlasz vagy térkép használata

A szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal

Kisebbségi projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)

AJÁNLOTT MŰVEK

III. Szülőföld, táj

Petőfi Sándor: Szülőföldemen

Petőfi Sándor: Távolból

Petőfi Sándor: Az alföld

Ady Endre: Föl-földobott kő

Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet)

Nagy László: Balatonparton

Weöres Sándor: Tájkép

FOGALMAK

hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás

4.TÉMAKÖR: Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1.

Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk / Kötelező olvasmány

ÓRASZÁM: 10 óra + 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése

Egyes szereplők jellemzése

Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása

A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)

AJÁNLOTT MŰVEK

**IV. Molnár Ferenc:
A Pál utcai fiúk**

FOGALMAK

Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő

**5.TÉMAKÖR: Egy szabadon választott magyar mese- vagy ifjúsági regény elemzése
A.S. Exupéry A kis herceg**

ÓRASZÁM: 4 óra + 2óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése

Egyes szereplők jellemzése

Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása

A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)

AJÁNLOTT MŰVEK

**V. Választható magyar ifjúsági
vagy meseregény**

Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér

Szabó Magda: Tündér Lala

Fekete István: A koppányi aga
testamentuma

Fekete István: Bogáncs

(Egy kiválasztása kötelező.)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Család, otthon, nemzet – kisepikai (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	Órakeret 18+5 óra
Előzetes tudás	Népmesék, műmesék. Verses és prózai formájú mesék. A mese műfaji változatai. Mesehősök, mese formulák. Meseírók, mesegyűjtők (magyar és világirodalmi, valamint kortárs példákkal).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy a mesék segítenek alapvető magatartásformák, erkölcsi értékek megismerésében és értékelésében. Meseélmények, mesehősök, mesei fordulatok, mesei jellemzők felidézése, rendszerezése, kreatív gyakorlatok, mesemondás. Mitológiai és bibliai történetek megismerése	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Mesék.</p> <p>Nép- és műmesék. Hazai nemzetiségek meséi.</p> <p>Verses és prózai formájú mesék. .</p> <p>Állatmesék.</p> <p>Családi, baráti kapcsolatok sokfélesége az irodalmi művekben.</p> <p>A mitológiai és bibliai történetektől (pl. Daidalosz és Ikarosz, Dávid és Góliát, a Betlehemi királyok, Attila, Hunor és Magor), magyar és világirodalmi szemelvényekkel.</p> <p>Kisepikai valamint lírai alkotásokban.</p> <p>Arany János: <i>Családi kör</i> – versértelmezés.</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <p>ismert műfajú művek olvasásával, értelmezésével illeszkedik az új nevelési-oktatási szakasz irodalmi/képességfejlesztési folyamatába (átismétel, felidéz);</p> <p>megismer műveket a magyar népmesék, műmesék, hazai nemzetiségek és más népek meséi köréből;</p> <p>tudatosítja a mese különféle műfaji változatainak, illetve egy-egy mű variánsainak létezését, a népmese és a műmese fogalmát;</p> <p><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> tudatosítja a valóság és mese (fikció) különbségét; egy-egy feldolgozás verses és prózai formáját;</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>történetekben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> kifejező beszéd, mesemondás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Petőfi Sándor: János vitéz	Órakeret 14+4 óra
Előzetes tudás	Mesék; mesehős, kaland. Cselekmény, helyszínek, elbeszélés, párbeszéd, leírás. Verses epikai művek, verselés, rímelés. Petőfi néhány lírai alkotása (köztük: <i>Anyám tyúkjá, Füstbe ment terv, Nemzeti dal</i>).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A <i>János vitéz</i> olvasása, részletes feldolgozása folyamatában felismer epikai jellemzőket, adott szempontokból elemzi és minősíti a művet (pl. tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő). Megismeri, megérti és képes jellemezni a szereplőket; együttműködik a mű poétikai, nyelvi sajátosságainak feltárásában. Szóbeli és írásbeli fogalmazási képessége különböző közlésformájú önálló gyakorlatok révén fejlődik. Képessé válik élménye, véleménye megosztására, magatartásformák megítélésére, azonosulásra erkölcsi értékekkel (pl. hűség, bátorság); memoriterek előadására.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
A <i>János vitéz</i> cselekménye, szerkezete. A mű mesei elemei (cselekmény, hősök) – népies elbeszélő költemény/verses mese. Kukorica Jancsi útja, tettei, választásai (értelmezés, jellemzés). A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során néhány poétikai eszköz megismerése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam, felsorolás, megszólítás, felkiáltás, kérdés).	A tanuló ismeri az epikai műnem jellegét (tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő); elemzi és minősíti ezeket a viszonyokat, szempontokat a <i>János vitéz</i> részletes feldolgozása során; jellemez a mű szereplőit; megismeri a kapcsolódó elméleti fogalmakat (pl. verses epika; elbeszélő költemény); felismeri a versritmust;	<i>Etika</i> : társas kapcsolatok, segítő kapcsolatok, felnőtté válás, beavatás. <i>Ének-zene</i> : ritmusérzék fejlesztése, ritmizálás. <i>Vizuális kultúra</i> ; <i>mozgóképkultúra és médiaismeret</i> : illusztrációk, a <i>János vitéz</i> rajzfilmen, hangoskönyvben.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét	

**Tematikai
egység/**

3. Szülőföld, táj – lírai és kispikái alkotások

Órakeret

Fejlesztési cél

8+2 óra

Előzetes tudás Lírai alkotások és a kapcsolódó fogalmak.

A tájhoz, a szülőföldhöz való kötődés érzelmi igényének alakítása.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai Annak tudatosítása, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban; ezzel párhuzamosan annak megértetése, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötődik. Olvasói tapasztalatok megidézésével szövegek műfaji különbségének érzékeltetése.

Ismeretek

Követelmények

Kapcsolódási pontok

Petőfi Sándor: *Az Alföld*
(és más műve, pl.
*Szülőföldemen, Úti
levelek*).

Epikai művek (részletek)
és lírai alkotások magyar
tájokról, városokról (pl.
Nagy László, weöres
Sándor Ady Endre és
mások művei), illetve
vallomások a
szülőföldről.

A választott tárgyhoz
kapcsolódó fogalmi
ismeretek.

A tanuló
tudatosítja, hogy
vannak gyakori
témák, motívumok
az irodalomban;
megismeri, hogy a
tematika nem
műnemhez,
műfajhoz kötődik;
érezkeli a szövegek
műfaji különbségét
(mese –
dokumentum; lírai
mű – elbeszélés);
megfigyeli a
jellegzetes magyar
tájak, városok
megjelenítésének
formáit; .

Természetismeret: az olvasott művek
topológiája.

Hon és népismeret: hazai táj; az én városom,
falum.

Informatika: tájékozódás, információgyűjtés
tájokról, városokról.

**Kulcsfogalmak/
fogalmak**

hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Prózai nagyepika – ifjúsági regény	Órakeret
	Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	10+5 óra
Előzetes tudás	Korábban olvasott gyermekregények, meseregények, ifjúsági regények. Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, cselekmény, fordulat, szereplő; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A gyermekkori konfliktusok átélése, azonosulás a vállalható erkölcsi értékekkel. Az elmélyült olvasás, a hatékony, önálló szövegfeldolgozás támogatása, felkészülés <i>A Pál utcai fiúk</i> sok szempontú megközelítésére. A szóbeli és írásbeli szövegalkotási képesség továbbfejlesztése feladatok megoldásával, pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás. Dramatikus játék előadása.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i> - sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet, szereplők/jellemek, kapcsolatok, konfliktusok. Elbeszélői nézőpont. A mű fontos témái (pl. barátság, közösség, önfeláldozás, gyerekek-felnőttek, hűség-árulás).	A tanuló megismerkedik a házi olvasmányok megközelítési szempontjaival, lehetőségeivel; előzetesen felkészül a mű sok szempontú megközelítésére (feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.); képes szövegalkotási feladatok megoldására (szóban/írásban), pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás;	<i>Etika</i> : jó és rossz, bűn és erény, a lelkiismeret. <i>Dráma és tánc</i> : elbeszélő szöveg egy-egy jelenetének dramatizált megjelenítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Egy szabadon választott mese- vagy ifjúsági regény elemzése	Órakeret 4+2 óra
--	---	-----------------------------

Előzetes tudás

Korábban olvasott gyermekregények, meseregények, ifjúsági regények.

Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, cselekmény, fordulat, szereplő; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.

**A tematikai egység nevelési-
fejlesztési céljai**

A gyermekkori azonosulás a vállalható erkölcsi értékekkel. Az elmélyült olvasás, a hatékony, önálló szövegfeldolgozás támogatása. A szóbeli és írásbeli szövegalkotási képesség továbbfejlesztése feladatok megoldásával, pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás. Dramatikus játék előadása.

Ismeretek

Követelmények

Kapcsolódási pontok

Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér

A tanuló

Etika: jó és rossz, bűn és erény, a lelkiismeret.

Szabó Magda: Tündér Lala

megismerkedik a házi

Dráma és tánc: elbeszélő szöveg egy-egy

Fekete István: A koppányi aga

olvasmányok megközelítési szempontjaival, lehetőségeivel;

jelenetének dramatizált megjelenítése.

testamentuma

előzetesen felkészül a mű sok szempontú megközelítésére

Fekete István: Bogáncs

(feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.);

(Egy kiválasztása kötelező.)

képes szövegalkotási feladatok

Tér- és időviszonyok

megoldására (szóban/írásban),

(cselekményidő/külső, történelmi

pl. jellemzés, levél, elbeszélés,

idő), cselekmény, szerkezet,

jellemzés nézőpontváltással,

szereplők/jellemek, kapcsolatok,

kreatív írás;

konfliktusok. Elbeszélői nézőpont.

A mű fontos témái (pl. barátság, közösség, önfeláldozás, gyerekek-állatok, gyerekek-felnőttek, hűség-árulás).

Magyar nyelvtan

TÖRZSANYAG

(óraszám 80 %-a)

AJÁNLOTT TANANYAG

I. Kommunikáció alapjai

A jelek világa	Az országunk jelképeinek eredete
A kommunikáció fogalma, tényezői	Történelmi jelképeink értelmezése
A kommunikáció nem nyelvi jelei	A kommunikációs illemszabályok tudatosítása (üdvözlési szokások, SMS, chat)
A kommunikációs kapcsolat	
A beszélgetés	

II. Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan

Hang és betű, az ábécé	Megelevenedett ABC (rajzok)
Betűrend, elválasztás	Beszédtechnika
Helyesírásunk alapelvei: a kiejtés elve	Nyelvtörők
Helyesírásunk alapelvei: a szóelemzés elve	A magyar helyesírás értelemtükröző és értelem-megkülönböztető szerepe
Helyesírásunk alapelvei: a hagyomány elve	Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó portálak használata
Helyesírásunk alapelvei: az egyszerűsítés elve	

III. Állandósult szókapcsolatok

Szólások	A magyar szólások, szóláshasonlatok, közmondások eredete: O. Nagy Gábor: Mi fán terem?, Kiss Gábor (Szerk.): Magyar szókinctár
Szóláshasonlatok	
Közmondások	
Szállóigék	
Köznyelvi metaforák	Az állandósult szókapcsolatok szerepe a szövegépítésben (jelentésbeli és stilisztikai többlet) A digitális kommunikáció állandósult szókapcsolatai és azok stilisztikai, jelentésbeli kifejezőereje

IV. A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek

Hangképzés, fonéma	A hangképzés biológiája – digitális anyagok
A magánhangzók csoportosítása	Beszédtechnika
Magánhangzótörvények:	Madarak népnyelvi megnevezésének és hangjuknak összehasonlítása
Hangrend	A személynévadás esztétikája
Illeszkedés	Az összetett szavak kialakulása, jelentésváltozása, nyelvhelyességi kérdések
Mássalhangzótörvények:	Idegen elemű összetett szavak és nyelvhelyességi kérdéseik
Részleges hasonulás	
Írásban jelöletlen és jelölt teljes hasonulás	
Összeolvadás	A szótó és a toldalékok helyes használata
Rövidülés	Nyelvi játékok: szóalkotási módok
Kiesés	
A szavak szerkezete:	
Egyszerű és összetett szavak	
Szótó és toldalékok	
A képző, a jel, a rag	

V. Hangalak és jelentés

Egyjelentésű szavak	A hangalak és a jelentés szerepe az írásbeli és szóbeli megnyilatkozásban
Többjelentésű szavak	Nyelvi humor
Azonos alakú szavak	Hangutánzó szavak a tanult idegen nyelvben
Rokon értelmű szavak	
Ellentétes jelentésű és hasonló alakú szavak	
Hangutánzó, hangulatfestő szavak	

VI. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat	Az írásbeli megnyilatkozások műfajai, műfaji jellegzetességei
A leírás	A szövegalkotás fázisai
Az elbeszélés	A szövegalkotás mint tanulási módszer
A párbeszéd	Kreatív írás
A levél (hagyományos, elektronikus)	
A plakát, a meghívó	
A jellemzés	

VII. Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei

A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat	Elméleti tananyag helyett gyakorlati feladatokat javasolunk: könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése
Sajtótermékek jellemző jegyei	

VIII. Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók

Szóelemek, szófajok	Tulajdonnevek köznevesülése
Az ige fogalma	Köznevek tulajdonnévvé válása
Az igeidők	Történelmi ragadványnevek
Az igemódok	Melléknevek főnevesülése
Az ige ragozása	Melléknevek metaforikus jelentése
A leggyakoribb igeképzők	Emberi tulajdonságok megjelenése az állandósult szókapcsolatokban
Az igeék helyesírása	A számnevek megjelenése az állandósult szókapcsolatokban, mondókákban
A határozószó	Karinthy Frigyes: Tegeződés
A főnév	Többszófajúság
Személynevek és helyesírásuk	Szófajváltás
A földrajzi nevek és helyesírásuk	Az állandósult szókapcsolatok és a szófajok
Az állatnevek, égitestek, márkanevek és helyesírásuk	Az ige nevek kapcsolata a többi szófajjal
Az intézménynevek, címek, díjak és helyesírásuk	A névmások szerepe a mondat- és szövegépítésben
A melléknév	Hagyományos és digitális helyesírási szótárak és portálok használata
A melléknevek helyesírása	A szófajok használatának nyelvhelyességi kérdései
A számnév	
A számnév helyesírása	
A névmások	
A személyes és birtokos névmás	
Viszonyszók, mondatszók	
A mutató és kérdő névmás	

A vonatkozó, határozatlan és általános névmás

Az igenevek:

A főnévi igenév

A melléknévi igenév

A határozói igenév

Magyar nyelvtan 5.

Témakörök	Keret-tanterv 2020	Új helyi tanterv 2020 heti 2 óra
1.A kommunikáció alapjai	6	6
2.Helyesírás, nyelvhelyesség játékosan	8	8+9
3.Állandósult szókapcsolatok	5	5
4.A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	20	20+9
5.Hangalak és jelentés	6	6
6.Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	9	9
Szabadon felhasználható órakeret	14	
Összesen:	68	72

1.TÉMAKÖR: A kommunikáció alapjai

ÓRASZÁM: 6 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek megismerése, alkalmazása és üzenetének felismerése a mindennapi beszédhelyzetekben
- A nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása
- A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- A jelek felismerése, elkülönítése, csoportosítása
- A kommunikáció tényezőinek megismerése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása
- A kommunikációs kapcsolat illemszabályainak tudatosítása, alkalmazása

TANANYAGTARTALOM

Törzsanyag	Ajánlott tananyag
I. Kommunikáció alapjai	
A jelek világa	Az országunk jelképeinek eredete
A kommunikáció fogalma, tényezői	Történelmi jelképeink értelmezése
A kommunikáció nem nyelvi jelei	A kommunikációs illemszabályok
A kommunikációs kapcsolat	tudatosítása (üdvözlési szokások, SMS, chat)
A beszélgetés	

FOGALMAK

természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangrő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés

2.TÉMAKÖR: Helyesírás, nyelvhelyesség játékosan

ÓRASZÁM: 8 óra + 9 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az alapvető helyesírási szabályok megismerése (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve)
- A megismert helyesírási esetek felismerése írott szövegekben, és tudatos alkalmazása a szövegalkotásban

TANANYAGTARTALOM

Törzsanyag	Ajánlott tananyag
II. Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	
Hang és betű, az ábécé	Megelevenedett ABC (rajzok)
Betűrend, elválasztás	Beszédtechnika
Helyesírásunk alapelvei: a kiejtés elve	Nyelvtörők
Helyesírásunk alapelvei: a szóelemzés elve	A magyar helyesírás értelemtükröző és
Helyesírásunk alapelvei: a hagyomány elve	értelem-megkülönböztető szerepe
Helyesírásunk alapelvei: az egyszerűsítés elve	Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó portálok használata

FOGALMAK

hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondatalkotás, határozóragok megfelelő használata

3.TÉMAKÖR: Állandósult szókapcsolatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szókincsfejlesztése, a nyelvhelyességi szabályok alkalmazása
- Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások értelmezése, szerkezetének, használati körének megfigyelése
- A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben – játékos gyakorlatokkal

TANANYAGTARTALOM

Törzsanyag	Ajánlott tananyag
III. Állandósult szókapcsolatok	
Szólások	A magyar szólások, szóláshasonlatok,
Szóláshasonlatok	közmondások eredete: O. Nagy Gábor: Mi fán terem?, Kiss Gábor (Szerk.): Magyar szókinccsár
Közmondások	Az állandósult szókapcsolatok szerepe a
Szállóigék	szövegépítésben (jelentésbeli és stilisztikai
Köznyelvi metaforák	többség)
	A digitális kommunikáció állandósult
	szókapcsolatai és azok stilisztikai, jelentésbeli
	kifejezőereje

FOGALMAK

állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák

4.TÉMAKÖR: A nyelvi szintek: a beszédhang, a fonéma, a szóelemek, a szavak, az összetett szavak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra + 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőképesség fejlesztése
- A beszédhangok képzésének megismerése, csoportosításának alapjai
- A szavak szerkezetének felismerése
- A főbb szóelemek és funkciójuk (képző, jel, rag) felismerése, elkülönítése
- A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepének megfigyelése a kommunikációban
- Az alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás) felismerése
- Nyelvi játékok, szójátékok, szóalkotás különféle módjainak megismerése, digitális programok használatával is

TANANYAGTARTALOM

Törzsanyag	Ajánlott tananyag
IV. A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	
Hangképzés, fonéma	A hangképzés biológiája – digitális
A magánhangzók csoportosítása	anyagok
Magánhangzótörvények:	Beszédtechnika
Hangrend	

Illeszkedés	Madarak népnyelvi megnevezésének és hangjuknak összehasonlítása
Mássalhangzótörvények:	A személynévadás esztétikája
Részleges hasonulás	Az összetett szavak kialakulása, jelentésváltozása, nyelvhelyességi kérdések
Írásban jelöletlen és jelölt teljes hasonulás	Idegen elemű összetett szavak és nyelvhelyességi kérdéseik
Összeolvadás	A szótő és a toldalékok helyes használata
Rövidülés	Nyelvi játékok: szóalkotási módok
Kiesés	
A szavak szerkezete:	
Egyszerű és összetett szavak	
Szótő és toldalékok	
A képző, a jel, a rag	

FOGALMAK

beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó

5. TÉMAKÖR: Hangalak és jelentés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 ÓRA + 7 ÓRA

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hangalak és a jelentés kapcsolatának, illetve a jelentésmezőnek a felismerése
- Az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű szavak, a rokon értelmű szavak, a hasonló alakú szavak, a hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, felismerése
- Gyakorlatszerzés a szavak jelentésviszonyainak sokféleségében

TANANYAGTARTALOM

Törzsanyag	Ajánlott tananyag
V. Hangalak és jelentés	
Egyjelentésű szavak	A hangalak és a jelentés szerepe az írásbeli és szóbeli megnyilatkozásban
Többjelentésű szavak	Nyelvi humor
Azonos alakú szavak	Hangutánzó szavak a tanult idegen nyelvben
Rokon értelmű szavak	
Ellentétes jelentésű és hasonló alakú szavak	
Hangutánzó, hangulatfestő szavak	

FOGALMAK

egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező

6.TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 9 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szöveghű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
- Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

TANANYAGTARTALOM

Törzsanyag	Ajánlott tananyag
VI. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	
Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat	Az írásbeli megnyilatkozások műfajai,
A leírás	műfaji jellegzetességei
Az elbeszélés	A szövegalkotás fázisai
A párbeszéd	A szövegalkotás mint tanulási módszer
A levél (hagyományos, elektronikus)	Kreatív írás
A plakát, a meghívó	
A jellemzés	

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1.A kommunikáció alapjai	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A szociális érintkezés során, anyanyelvünk használatakor helyes	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése A kommunikáció nem nyelvi jeleinek megismerése, alkalmazása és üzenetének felismerése a mindennapi beszédhelyzetekben A nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése, Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben, Az önálló véleményalkotás képességének fejlesztése, A jelek felismerése, elkülönítése, csoportosítása A kommunikáció tényezőinek megismerése, A kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	Jelek, jelrendszerek felismerése A kommunikációs folyamat tényezőivel hatékony kommunikáció elsajátítása Nyelvi és nem nyelvi jelek elkülönítése Kommunikációs készség fejlesztése	<i>Etika, Idegen nyelvek,</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.Helyesírás, nyelvhelyesség - játékosan	Órakeret 8+9 óra
Előzetes tudás	A tanult főbb helyesírási szabályok felismerése, alkalmazása a szövegalkotásban, az írásbeli munkákban. A Magyar helyesírási szótár használata tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A leggyakrabban előforduló, a helyesírási alapelvekre épülő helyesírási szabályok megismertetése, tudatosítása, azok fokozatos önálló alkalmazásának fejlesztése az írott kommunikációban. A szófajokhoz kapcsolódó legalapvetőbb és leggyakoribb helyesírási szabályok, normák megismertetése. A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény kialakítása, a helyesírást segítő segédeszközök (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önálló használatának kialakítása. A magyar helyesírás alapelveinek ismeretében az írott magyar nyelvi norma tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Az alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés) megismerése főleg a hangtani és szófajtani ismeretek elsajátításához kapcsolódóan.

A tulajdonnév értelemtükrözőtető helyesírási alapjainak megismerése.

A megismert helyesírási esetek felismerése és tudatos alkalmazása az írott szöveg megértése és szövegalkotási folyamatában; az önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal. Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával.

Törekvés a mindennapi írásbeli alkotásokban az igényes helyesíráásra.

Kulcsfogalmak/ fogalmak / Ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve), elválasztás.

Kapcsolódási pontok

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Idegen nyelvek; Vizuális kultúra; Természetismeret; Informatika: a tantárgyra jellemző fogalmak, tulajdonnevek, földrajzi nevek, digitális kifejezések helyesírása.

**Tematikai
egység/
Fejlesztési cél**

5. Hangalak és jelentés

**Órakeret
6 +7 óra**

Előzetes tudás

Az azonos alakú, többjelentésű és a rokon értelmű szavak megfelelő alkalmazása a beszélt és írott szövegalkotásban;

**A tematikai
egység nevelési-
fejlesztési céljai**

A magyar nyelv szinonima-gazdagságának, a szójelentések rétegzettségének, sokszínű kifejezőképességének fölfedeztetése.

Szókincsbővítés, annak megtapasztaltatása, hogy ugyanazt a tartalmat többféle szerkezettel, más-más szavakkal is ki lehet fejezni.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A hangalak és a jelentés kapcsolatának, illetve a jelentésmezőnek a felismerése

Az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű szavak, a rokon értelmű szavak, a hasonló alakú szavak, a hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, felismerése

Gyakorlatszerzés a szavak jelentésviszonyainak sokféleségében

Kapcsolódási pontok

Idegen nyelvek: a tanult idegen nyelv hangállománya, hangtani, szótani szerkezete, szókinccse, néhány állandósult szókapcsolata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező

**Tematikai
egység/**

6. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

**Órakeret
9 óra**

Előzetes tudás Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél; mindennapi tájékoztató szövegek.

**A tematikai egység
nevelési-fejlesztési
céljai:** A szövegalkotás készségszintjének folyamatos fejlesztése, önkorrekció, hibajavítás. Az olvasott irodalmi művekhez (is) kapcsolódóan az elbeszélés, a leírás, a jellemzés közlésformáinak gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése. Elbeszélés, leírás, felelet, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető készítése.

Ismeretek

Követelmények

Kapcsolódási pontok

Irodalmi művekhez kapcsolódó szövegalkotási feladatok készítése, különféle műfajokban: elbeszélés, leírás, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

A tanuló képes szövegalkotási készségszintjének folyamatos fejlesztésére, hibáinak javítására; az elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak gyakorlására; rövid érvelő szövegek készítésére; néhány, különféle típusú, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szöveg elkészítésére (meghívó, e-mail stb.).

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Természetismeret; Vizuális kultúra; Matematika: narratív szövegek, leírások, érvelő szövegek alkotása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak

elbeszélés, leírás, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

A KERETTANTERV ÁLTAL JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK AZ 5. ÉVFOLYAMON

A pedagógia tudománya nagyon sok és sokféle tanulási és oktatási stratégiát ismer. Az oktatás meghatározó eleme azonban maga a tanár (McKenzie-jelentés, 2007.) A tanár személyisége, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

A tanár tanít: ismereteket ad át, ezáltal hagyományt örökít, értékeket közvetít. A tanár irányít: tanulási folyamatokat, differenciálást, tehetséggondozást. A diákokkal, illetve az irodalmi művekkel való folyamatos párbeszéd révén irányítja tanítványai iskolai érzelmi nevelését. A tanár nevel és fejleszt: kompetenciákat, személyiséget. A tanár segít: segíti a diákokat a kognitív struktúrák kialakításában, az olvasási stratégiák elsajátításában, az önálló értelmezések létrehozásában. Segíti tanítványait az egyéni, illetve a csapatban végzett, együttműködésen alapuló munkavégzés képességének kialakításában. Segíti a diákokat abban, hogy felismerjék az irodalom örökérvényű alkotásainak folyamatosan változó jelentését, a jelentések megalkotásában a hagyomány és a befogadó szerepét.

Tanítási-tanulási stratégiák

Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását. A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül. A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani: korszakok, korstílusok, filozófiai irányzatok stb. A tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

A képzés 2. szakaszának 1–2. évében (5–6. évfolyam) döntően a gamifikáció és a kooperatív tanulási-tanítási technikák alkalmazása javasolt. A tematikus-motivikus tananyagszervezés lehetővé teszi, hogy a tanár-diák párbeszéd mellett kitüntetett szerepet kapjon a tanulócsoporthoz tagjai között létrejövő párbeszéd, a csoportban kibontakozó kreatív alkotómunka, az önálló munkavégzés, tanulás kialakítása.

Tanulásszervezési módok

Javasolt tanulásszervezési módok: a gamifikáció, a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában. A reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projekt munkák, drámajátékok, újságszerkesztés, stb.) a gyerekek motiváltságát növeli. A tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges. A frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.

Fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (színház- és múzeumlátogatás, könyvheti események, stb.), egyes tanulási-tanítási munkaszakaszban a jelenség alapú oktatásnak, azaz a különböző tanulási területek összekapcsolásának.

Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasoltak: az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a játékosítás, a szerepjátékok, házi feladatok. Az irodalmi művek és a filmek összekapcsolása, az irodalmi alkotások és filmes adaptációk összevetése, jelenetek dramatikus ábrázolása. Meseírás, jelképek értelmezése fűrtábrával. Digitális projektek; gondolattérképek; hagyományosan vagy digitális applikációkkal megrajzolt szereplők, szereplőkapcsolatok; előadások, stb. Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok. Digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára, stb.).

Munkaformák

A munkaformák közül a frontális osztálymunka használata mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott (individualizált) munkaforma és a differenciált tananyag-feldolgozás javasolt.

Magyar irodalom 6. évfolyam

TÉMAKÖRÖK

Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összeitőkerete a szabadon felhasználhatóval
Hősök az irodalomban	10	10	20+4=24
Arany János: Toldi	16	6	22+4=26
Szeretet, hazaszeretet, szerelem	11	11	22+4=26
Prózai nagyepika – ifjúsági regény - Gárdonyi Géza: Egri csillagok	12	4	16+4=20
Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény	5	3	8+4=12
Szabadon felhasználható (20%)	20		
Összes óra	74	34	108

Témakör: Hősök az irodalomban

Óraszám: **10 óra + 10 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban véleményt fogalmaz meg
- A hősiesség különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
- Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó történelmi, földrajzi kérdések megbeszélése
- Irodalmi atlasz vagy térkép használata
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK:

próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma; daktilus, spondeus, hexameter; epigramma, ballada, vígballada, népballada, műballada, balladai homály, kihagyás

TANANYAGTARTALOM:

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)

AJÁNLOTT MŰVEK

I. Hősök az irodalomban

I. 1. Hagyomány és irodalom

Arany János: Mátyás anyja

Szimónidész: A thermopülei hősök sírfelirata

Arany János: A walesi bárdok

Hősök–mondák:

- *Beckó vára vagy Csörsz árka*
- *Szent László legendája vagy Lehel kürtje*

A párok közül az egyik kötelező, a másik a választható művek közé kerül.

- *Kittenberger Kálmán: Oroszlánvadászataimból (részlet) vagy Széchenyi Zsigmond: Csui (részlet) (Választható)*
- *Torna vára (Felvidék) vagy Tordai hasadék (Erdély) vagy A Lendvai vár (Muravidék) vagy délvidéki Mátyás-mondák*

(A felsoroltak közül az egyik kötelező. Lehetőség van arra, hogy a tanárok a saját régiójuk mondáit válasszák.)

I. 2. Irodalom és mozgókép

Fazekas Mihály: Lúdas Matyi

MEMORITER:

Arany János: A walesi bárdok (részlet)

Témakör: Arany János: Toldi

Óraszám: 16 óra + 6 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A mű szövegének közös órai feldolgozása

Az olvasás és megértés nyelvi nehézségeinek feltárása, szókincs bővítés és olvasási stratégiák fejlesztése

Az elbeszélő költemény műfaji jellemzőinek felismerése, értelmezése a mű vonatkozásában

Az alkotás néhány stíuselemének megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok)

A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek (bűn, bosszú, megtisztulás, testvérviszály stb.) megtárgyalása

Az elbeszélői szerepek (narráció, költői kiszólások, rokonszenv) felismerése, értelmezése a jelentésteremtésben

FOGALMAK

verses epika, elbeszélő költemény; s, előhang, epizód, késleltetés; allegória; fokozás, túlzás, megszólitás

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)

AJÁNLOTT MŰVEK

II. Arany János: Toldi

MEMORITER

Arany János: Toldi (részletek)

Témakör: Szeretet, hazaszeretet, szerelem

Javasolt óraszám: **11 óra + 11óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az olvasott szöveg szereplőinek érzelmeiről, gondolatairól, az élethelyzetekről vélemény megfogalmazása szóban és írásban
- A szeretet, szerelem, hazaszeretet különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A téma megjelenítését különböző korokban és műfajokban szolgáló nyelvi formák elkülönítése lírai és prózai szövegekben
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK

líra, lírai alany, lírai én, téma, motívum; versforma, rímszerkezet, keresztrím, alliteráció; dal, népdal

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)

AJÁNLOTT MŰVEK

III. Szeretet, hazaszeretet, szerelem

Bibliai történetek

Mária és József története

Jézus tanítása a gyermekekről
(karácsonyi ünnepkör)

Kölcsey Ferenc: Himnusz

Vörösmarty Mihály: Szózat

Petőfi Sándor: Honfidal

Ady Endre: Karácsony

Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony

Juhász Gyula: Karácsony felé

Fekete István: Róráté

Kányádi Sándor: Hattyúdál

Reményik Sándor: A karácsonyfa énekel

Lázár Ervin: Az élet titka (Eredeti üzenet)

Radnóti Miklós: Nem tudhatom

Szendrey Júlia: Magyar gyermek éneke

Irodalom és mozgókép

**Hollós László–Dala István: Szerelmes
földrajz/ vagy**

**Rockenbauer Pál: Másfélmillió lépés
Magyarországon (részlet, lehetőleg a
saját régióról)**

Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó
kérelem

Kómíves Kelemen

Szerelem a népdalokban:

Tavaszi szél vizet áraszt

A csitári hegyek alatt

MEMORITER

Kölcsey Ferenc: Himnusz (1-2. vsz.)

Vörösmarty Mihály: Szózat (1. és 2. vsz.+13.,14. vsz.)

Témakör: Prózai nagyepika – Gárdonyi Géza: Egri csillagok / Kötelező olvasmány/

Óraszám: **12 óra + 4 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel

A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése

A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

FOGALMAK

történelmi regény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jelleme

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)

AJÁNLOTT MŰVEK

IV. Gárdonyi Géza: Egri csillagok

Témakör: Egy szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény

Óraszám: **5 óra + 3 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel

A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése

A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

FOGALMAK

A korábban tanult poétikai fogalmak alkalmazása a választott regénynek megfelelően

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)

AJÁNLOTT MŰVEK

V. Választható világirodalmi ifjúsági regény

Daniel Defoe: Robinson Crusoe vagy Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg
(a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)

**Magyar nyelv
6. évfolyam**

Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkeret
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	7	8	15

Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	46	8	54
Könyv-és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	2	1	3
Összesen	55	17	72

TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra + 8 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szöveghű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különbéféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
- Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	
Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat	Az írásbeli megnyilatkozások műfajai, műfaji jellegzetességei A szövegalkotás fázisai A szövegalkotás mint tanulási módszer Kreatív írás
A leírás	
Az elbeszélés	
A párbeszéd	
A levél (hagyományos, elektronikus)	
A plakát, a meghívó	
A jellemzés	

TÉMAKÖR: Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók

JAVASOLT ÓRASZÁM: 46 óra + 8 ÓRA

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség fejlesztése
- A szójelentés, a metaforikus jelentés, a több szófajúság megismerése
- A szavak jelentésbeli szerepe és gyakorlati alkalmazása a szóbeli és írásbeli kommunikációban
- A szófajok felismerése helyes leírása a mondatban és a szövegben: ige, főnév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyítók, mondatrészek
- Az iskolai helyesírási segédeszközök: szótár, szabályzat és helyesírási portálok önálló használata
- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- A szöveghű és értő szövegolvasás gyakorlása
- A hagyományos és a digitális íráshasználat fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség kialakítása

FOGALMAK

szó, szóelem, szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyítók, mondatrészek

VIII. Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók

Szóelemek, szófajok	Tulajdonnevek köznevesülése
Az ige fogalma	Köznevek tulajdonnévvé válása
Az igeidők	Történelmi ragadványnevek
Az igemódok	Melléknévek főnevesülése
Az ige ragozása	Melléknévek metaforikus jelentése
A leggyakoribb igeképzők	Emberi tulajdonságok megjelenése az állandósult szókapcsolatokban
Az igeik helyesírása	A számnevek megjelenése az állandósult szókapcsolatokban, mondókákban
A határozószó	Karinthy Frigyes: Tegeződés
A főnév	Többszófajúság
Személynevek és helyesírásuk	Szófajváltás
A földrajzi nevek és helyesírásuk	Az állandósult szókapcsolatok és a szófajok
Az állatnevek, égitestek, márkanevek és helyesírásuk	Az igenevek kapcsolata a többi szófajjal
Az intézménynevek, címek, díjak és helyesírásuk	A névmások szerepe a mondat- és szövegépítésben
A melléknév	Hagyományos és digitális helyesírási szótárak és portálok használata
A melléknévek helyesírása	A szófajok használatának nyelvhelyességi kérdései
A számnév	
A számnév helyesírása	
A névmások	
A személyes és birtokos névmás	
A kölcsönös és visszaható névmás	
A mutató és kérdő névmás	

A vonatkozó, határozatlan és általános névmás

Az igenevek:

A főnévi igenév

A melléknévi igenév

A határozói igenév

Viszonyszók, mondatszók

TÉMAKÖR: Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei

Javasolt óraszám: **2 óra + 1 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés
- Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken
- Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása
- Képzőművészeti gyűjtemények megismerése vezetéssel
- Részvétel múzeumpedagógiai és könyvtárismereti foglalkozáson, és az azt előkészítő osztálytermi órán
- Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése
- Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról

FOGALMAK

könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat, rovat, célcsoport, könyvismertetés

VII. Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei

A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat

Sajtótermékek jellemző jegyei

Elméleti tananyag helyett gyakorlati feladatokat javasolunk: könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése

7–8. ÉVFOLYAM

- A 7–8. évfolyamon tovább folytatódik az ismeretek bővítése, a kompetenciák fejlesztése (azaz megerősítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése), és az érzelmi nevelés.
- A 7–8. évfolyamon a tanulók – életkori sajátosságaik, illetve korábbi tanulmányaik alapján képessé válnak arra, hogy megismerjék az európai és a magyar kultúra nagy korszakait, ezeknek a stílus- és művelődéstörténeti koroknak kiemelkedő alkotásait, és egyre hangsúlyosabbá válik a poétikai-retorikai ismeretek bővítése is.
- A 13–15 éves gyerekek már képesek arra, hogy ne csak fabuláris szinten értelmezzenek egy-egy szöveget, hanem tanári irányítással jelentésteremtésre is vállalkozzanak, és megértsék saját kultúrájuk történelmi adottságait, irodalmi törekvéseit.

A 7. évfolyam irodalomtanításának témakörei:

- Korok és portrék,
- Magyar vagy világirodalmi regény,
- Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani.
- Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatóak.
- Az irodalom tantárgy kötelező törzsanyagában csak lezárt, biztosan értékelhető életművek szerepelnek. Ezen felül, a választható órakeret terhére a tanár szabadon beilleszthet kortárs alkotókat, műveket a tananyagba.
- Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100 %-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

A Nat alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek

I. A törzsanyag

A témakörökben megadott művek a Nat-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.

II. A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.

- A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal.
- Az ajánlott, illetve választott témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.
- Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival.
- Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése.
- Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is a tanulók.

Korok és portrék: A középkor	Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (részletek: Árpád, Szent László)	2
Korok és portrék: B) Reneszánsz, humanizmus, reformáció	Választható művek: Mátyás királyá koronázása; Mesék Mátyás királyról: A kolozsvári bíró Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról Bornemisza Péter: Siralmas énnékem Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról való ének (részletek) Balassi Bálint: Borivóknak való vagy Balassi Bálint: Bocsásd meg Úristen vagy Balassi Bálint: Adj már csendességet Bibliafordítások (Vizsolyi Biblia, Sylvester János Újszövetség fordításának előszava) Könyvnyomtatás jelentősége Zsoltárfordítások (Szenczi Molnár Albert) Összefoglalás, számonkérés.	4
Korok és portrék: Irodalmunk a 17–18. században	Választható művek: Rákóczi-nóta, Buga Jakab éneke, Zöld erdő harmatát Lévay József: Mikes Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (részletek: Rákóczy menekülése a börtönből) Összefoglalás, témazáró.	4

Korok és portrék: Klasszicizmus és romantika	Választható művek: Petőfi Sándor: Csokonai Áprily Lajos: Séta Debrecenben Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.) Lengyel Dénes: Kossuth Lajos öröksége (történetek Széchenyi Istvánról: Az Akadémia alapítása; A hídvám) Lengyel Dénes: Kossuth Lajos örökség (történetek Kossuth Lajosról: A sorsfordító kabát) Kossuth-nóta Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (Kossuth Lajos – részlet) Vörösmarty Mihály: Petike Petőfi Sándor: Egy gondolat bánt engemet Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert... Petőfi és Arany levelezése – részletek Arany János: V. László Arany János: Szondi két apródja Összefoglalás, rendszerezés, tehetséggondozás, témazáró.	4
Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény	A műhöz kapcsolódó fejlesztési feladatok és ismeretek elmélyítése. Összefoglalás, rendszerezés, témazáró.	4
	Összesen:	18

Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet	Témakör összidőkerete
István király intelmei Imre herceghez	3	2	5
Reneszánsz, humanizmus, reformáció	11	4	15
Irodalmunk a 17- 18.században	4	4	8
Klasszicizmus és romantika	32	4	36
Magyar vagy, ifjúsági regény világirodalom	4	4	8
Összesen	54	18	72

IRODALOM 7.

Témakör	I. Korok és portrék: A középkor	Órakeret
Törzsanyag	István király intelmei Imre herceghez (részletek)	3
Helyi többlet	Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (részletek: Árpád, Szent László)	2

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Irodalmi szövegek olvasása, értelmezése
- Az európai kultúra kialakulásának megismerése

FOGALMAK

középkor, román stílus, gótika, egyházi kultúra, lovagi kultúra, lovagi erények, trubadúrok, intelem (parainesis), kódex, iniciálé, miniatűr

Témakör	I. Korok és portrék: - Reneszánsz, humanizmus, reformáció	Órakeret
Törzsanyag	Mesék Mátyás királyról: Hogyan került holló Mátyás király címerébe? (Kóka Rozália gyűjtése alapján) Janus Pannonius: Pannonia dicsérete	11

	Balassi Bálint: Egy katonaének	
	Balassi Bálint: Hogy Juliára találja, így köszöni neki	
	Irodalom és színház vagy film kapcsolata	
	A reneszánsz dráma	
	Shakespeare: Szentivánéji álom vagy Romeo és Júlia	
	vagy később tárgyalva:	
	Molière: A képzelt beteg	
	Választható művek: Mátyás király koronázása;	
	Mesék Mátyás királyról: A kolozsvári bírós	
	Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról	
Helyi többlet	Bornemisza Péter: Siralmas énekem	4
	Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról való ének (részletek)	
	Összefoglalás, számonkérés	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

FOGALMAK

- | | |
|---|--|
| – A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése | reneszánsz, humanizmus, |
| – A reneszánsz világnézet értelmezés | reformáció, |
| – A reformáció és az anyanyelvi kultúra összefüggésének felismerése | könyvnyomtatás, vitézi élet, életkép, dal, |
| – A reneszánsz irodalom alkotóinak, műfajainak, jellegzetes motívumainak megismerése | epigramma, dráma, vígjáték (komédia) |
| – A reneszánsz drámaváltozatok elkülönítése | |
| – Egy adott mű különböző művészeti ágakban és médiumokban megjelenő adaptációjának összehasonlítása | |

Témakör	I. Korok és portrék: Irodalmunk a 17-18. században	Órakeret
Törzsanyag	Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek: I./1-21.versszak)	4
	Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)	
Helyi többlet	Választható művek: Rákóczi-nóta, Buga Jakab éneke, Zöld erdő harmatát	4
	Lévay József: Mikes	

Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban
(részletek: Rákóczy menekülése a börtönből)

Összefoglalás, témazáró.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

FOGALMAK

- A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése
 - A nemzeti hagyományunk szempontjából szimbolikus irodalmi szövegeink megismerése
 - A barokk jellegzetes műfajainak és stílusjegyeinek megismerése
 - A hazaszeretet megjelenése a korszak művészetében
- kuruc kor, toborzódal, bujdosóénekek, siratóénekek, levél, emlékirat

Témakör	I. Korok és portrék: Klasszicizmus és romantika	Órakeret
	Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	
	Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz	
	Kölcsey Ferenc: Huszt	
	Kölcsey Ferenc: Emléklapra	
	Kölcsey Ferenc: Himnusz	
	Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)	
	Vörösmarty Mihály: Szózat	
	Vörösmarty Mihály: Ábránd	
Törzsanyag	Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem	32
	Petőfi Sándor: Nemzeti dal	
	Petőfi Sándor: Szeptember végén	
	Arany János: A fülemile	
	Arany János: A tölgyek alatt vagy Epilógus	
	Jókai: A huszti beteglátogatók	
	Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa	
	Mikszáth Kálmán: A néhai bárány	
	Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője vagy A két koldusdiák	
Helyi többlet	Választható művek: Petőfi Sándor: Csokonai	4

Áprily Lajos: Séta Debrecenben

Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor

Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)

Lengyel Dénes: Kossuth Lajos öröksége (történetek

Széchenyi Istvánról: Az Akadémia alapítása; A hídvám)

Lengyel Dénes: Kossuth Lajos örökség (történetek Kossuth

Lajosról: A sorsfordító kabát)

Kossuth-nóta

Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban

(Kossuth Lajos – részlet)

Vörösmarty Mihály: Petike

Petőfi Sándor: Egy gondolat bánt engemet

Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert...

Petőfi és Arany levelezése – részletek

Arany János: V. László

Arany János: Szondi két apródja

Összefoglalás, rendszerezés, tehetséggondozás, témazáró.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

FOGALMAK

- A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése
 - A felvilágosodás és a romantika korának művelődéstörténeti és irodalmi programjának megismerése
 - Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása
 - Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése
 - Alapvető lírapoétikai szakterminusok bevezetése (lírai én, lírai én pozíciói; hangulati líra, gondolati líra, közösségi líra; helyzetdal, életkép, megszólító vers)
 - Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése: pl. vidám, könnyed, humoros, ironikus, emelkedett, fennkölt, meghitt, idilli
 - Néhány alapvető lírai műfaj jellemző darabjának megismerése (pl.: dal, himnusz, epigramma, óda)
 - Alapvető szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora
 - A novella és a regény műfaji sajátosságai felismerése
- romantika; közösségi emlékezet,
önazonosság; szállóige, szónoklat, humor, óda, elégia, dal, himnusz, epigramma, kispika, anekdota, novella, elbeszélés

- *Novellákat és regények különböző szempontok szerinti (téma, műfaj, nyelvi kifejezőeszközök) értelmezése*

A kispikái és a nagyepikai alkotások különbségeinek felismerése (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz, stb.)

Témakör	II. Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény	Órakeret
	Jules Verne: Kétévi vakáció vagy	
Törzsanyag	Tonke Dragt: Levél a királynak vagy Mándy Iván: Az enyedi diák vagy Csukás István: Vakáció a halott utcában	4
Helyi többlet	A műhöz kapcsolódó fejlesztési feladatok és ismeretek elmélyítése. Összefoglalás, rendszerezés, témazáró.	4

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

FOGALMAK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény ismertetése az elbeszélés időkezelésének megfigyelésével (pl. egyenes vagy fordított időrend, késleltetés, összefoglalás, időbeli ugrások, stb.)
- Az elbeszélte világ főbb jellemzőinek összefoglalása (pl. realista, romantikus, varázslatos, egy- vagy többszintű világ)

VÁLASZHATÓ KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa
Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője **vagy** A két koldusdiák
Mikszáth Kálmán: A néhai bárány

MEMORITEREK:

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Kölcsey Ferenc: Himnusz – teljes szöveg
Kölcsey Ferenc: Huszt
Kölcsey Ferenc: Emléklapra
Vörösmarty Mihály: Szózat – teljes szöveg
Petőfi Sándor: Nemzeti dal
Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem
Petőfi Sándor: Szeptember végén

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK A 7. ÉVFOLYAMON

A pedagógia tudománya nagyon sok és sokféle tanulási és oktatási stratégiát ismer. Az oktatás meghatározó eleme azonban maga a tanár (McKenzie-jelentés, 2007.) A tanár személyisége, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

A tanár tanít: ismereteket ad át, ezáltal hagyományt örökít, értékeket közvetít. A tanár irányít: tanulási folyamatokat, differenciálást, tehetséggondozást. A diákokkal, illetve az irodalmi művekkel való folyamatos párbeszéd révén irányítja tanítványai iskolai érzelmi nevelését. A tanár nevel és fejleszt: kompetenciákat, személyiséget. A tanár segít: segíti a diákokat a kognitív struktúrák kialakításában, az olvasási stratégiák elsajátításában, az önálló értelmezések létrehozásában. Segíti tanítványait az egyéni, illetve a csapatban végzett, együttműködésen alapuló munkavégzés képességének kialakításában. Segíti a diákokat abban, hogy felismerjék az irodalom örökérvényű alkotásainak folyamatosan változó jelentését, a jelentések megalkotásában a hagyomány és a befogadó szerepét.

Tanítási-tanulási stratégiák

Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását. A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül. A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani: korszakok, korstílusok, filozófiai irányzatok stb. A tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

A képzés 2. szakaszának 1–2. évében (5–6. évfolyam) döntően a gamifikáció és a kooperatív tanulási-tanítási technikák alkalmazása javasolt. A tematikus-motivikus tananyagszervezés lehetővé teszi, hogy a tanár-diák párbeszéd mellett kitüntetett szerepet kapjon a tanulócsoporthoz tartozók között létrejövő párbeszéd, a csoportban kibontakozó kreatív alkotómunka, az önálló munkavégzés, tanulás kialakítása.

A képzés 2. szakaszának 3–4. (7–8. évfolyam) évében a játékosítás és a kooperatív tanulási-tanítási módszerek mellett az önálló tanulási módszerek kialakítása javasolt (önálló kutatómunka, beszámolók készítése, előadása, önálló jegyzetelés tanulása, tanulási módszerek tanítása).

Tanulásszervezési módok

Javasolt tanulásszervezési módok: a gamifikáció, a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában. A reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projekt munkák, drámajátékok, újságszerkesztés, stb.) a gyerekek motiváltságát növeli. A

tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges. A frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.

Fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (színház- és múzeumlátogatás, könyvheti események, stb.), egyes tanulási-tanítási munkaszakaszban a jelenség alapú oktatásnak, azaz a különböző tanulási területek összekapcsolásának.

Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasoltak: az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a játékosítás, a szerepjátékok, házi feladatok. Az irodalmi művek és a filmek összekapcsolása, az irodalmi alkotások és filmes adaptációk összevetése, jelenetek dramatikus ábrázolása. Meseírás, jelképek értelmezése fűrtábrával. Digitális projektek; gondolattérképek; hagyományosan vagy digitális applikációkkal megrajzolt szereplők, szereplőkapcsolatok; előadások, stb. Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok. Digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára, stb.).

Munkaformák

A munkaformák közül a frontális osztálymunka használata mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott (individualizált) munkaforma és a differenciált tananyag-feldolgozás javasolt.

Magyar nyelv 7.

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A szabadon tervezhető órakeretből a magyar nyelv a 7. és 8. évfolyamon a kerettantervi javaslatához képest megemelt óraszámot kapott. (heti 1, évi 36 óra)

A helyi tanterv alapját képező kerettanterv:

Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló az 5/2020. (I.31.) Korm. rendelet, amely a 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításaként kerül bevezetésre.

6/2014. (I. 29.) EMMI rendelete 8. § 7(a) §-a: alapján a magyar nyelv és irodalom tantárgyat magyar nyelv és irodalom tantárgyra bontjuk.

7. évfolyam: MAGYAR NYELV			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	5	4	9
Mondat a szövegben – az egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szó szerkezetek, a szóösszetételek	12	27	3
A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal	10	6	16
Könyvtárhasználat		2	2
Szövegértés és szövegalkotás		6	6
Évfolyam összesen	27	45	72

1. A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

7. évfolyam: MAGYAR NYELV		Szabad órakeret:	45
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	<p>A jellemek megnyilvánulásai a beszédhelyzetekben. Egymás gondolatainak meghallgatása, saját véleménnyel való kiegészítése, esetleg vitára bocsátása.</p> <p>A vita személyiségfejlesztő módszereinek elsajátítása. Ellentmondásos élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok, erkölcsi értékek feltárása, megbeszélése, megvitatása.</p> <p>A másokról alkotott vélemény megfogalmazásának módjai. Az építő, a bántó bírálat.</p> <p>Rövid alkalmi, ünnepi beszéd (karácsony, stb.) szövegének megfogalmazása, elemzése.</p>	4	
Mondat a szövegben – az egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szó szerkezetek, a szóösszetételek	Egyszerű mondatok elemzése. A tárgy. Szerkezeti ábrák. Az egyszerű mondat algoritmusának begyakorlása. A mondatrészek és stilisztikai szerepük: nominális és verbális stílus. Vonzatok és mondat szerkezetek. A törzsanyag elmélyítése, gyakorlás, rendszerezés, ismétlés, összefoglalás, számonkérés.	27	
A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal	Aktív és passzív szókinccs fejlesztése	6	

Nyelvváltozatok: A regionális
irodalmi nyelv

Összefoglalás, számonkérés.

A tanult anyagok mélyítése,
gyakorlása, ismétlések,
számonkérése

Könyvtárhasználat	Helytörténeti események, emlékek keresése, emléktűrák szervezése – az emlékhelyek meglátogatása.	2
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	Írásbeli szövegalkotás. Úti napló, úti jegyzetek, elbeszélés, leírás, jellemzés, levél készítése. Összefoglalás, számonkérés.	6
Összesen:		45

7. ÉVFOLYAM

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A 7–8. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszámú: 204 óra.

A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 3-3 óra javasolt elosztása: 1 magyar nyelv, 2 irodalom.

A nyelvtan óraszámú úgy értendő, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

A helyi tanterv óraszámú: 288 óra; heti 2 magyar nyelv és heti 2 irodalomóra

- A 7–8. évfolyamon tovább folytatódik az ismeretek bővítése, a kompetenciák fejlesztése (azaz megerősítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése), és az érzelmi nevelés.
- Ennek a tanítási-tanulási szakasznak a végére a tanulók biztos szövegértési készséggel rendelkeznek, szövegalkotási képességeiket folyamatosan bővíteni kell. Cél, hogy a 8. évfolyam végére a tanulók értőn alkalmazzák a nyelvi ismereteiket: értsék anyanyelvük szerkezetét, grammatikáját, össze tudják vetni anyanyelvük sajátosságait az általuk tanult idegen nyelv

sajátosságaival. Ismerjék fel az adott kommunikációs helyzetet, ennek megfelelően az általuk tanult műfajokban, írásban és szóban helyesen és pontosan, a magyar nyelv szabályai szerint fejezzék ki magukat.

- Tudják alkalmazni a digitális szövegalkotás és -befogadás módjait. Képesek legyenek saját véleményüket logikusan kifejtteni, érvelni, s tanulják meg a toleráns nyelvhasználatot. Ezek birtokában tudnak a tanulók egymással együttműködni, csapatban és párban dolgozni, így tudják megérteni egymás gondolatait, és saját gondolataikat a lehető legpontosabban elmondani, megértetni másokkal. Ez teremt lehetőséget a személyiségük fejlesztésére, érzelmi nevelésükre is.
- A 7–8. évfolyamon a tanulók a magyar nyelv rendszerének további szintjeit ismerik meg. A nyelvi oktatás középpontjában továbbra is a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll. A tanult nyelvi szintek nyelvtani ismereteit a diákok a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban és az idegen nyelv tanulásában betöltött szerepük szerint vizsgálják. Ennek a tananyagnak a középpontjában az egyszerű és összetett mondatok, az állandósult szókapcsolatok állnak. A funkcionális nyelvhasználati ismeretek mellett a tanulók elhelyezik a magyar nyelvet a világ nyelvei között, tájékozódnak a magyar nyelv történetének főbb állomásairól, közben többféle szövegépítő eljárással, kommunikációs technikával találkoznak.
- A nyelvoktatásban fontos szerepet kap az egyéni fejlesztés. A tanulás tanítása (elemző olvasás, kulcsszavak, lényegkiemelés, vázlatírás, gondolati váz elkészítése, szövegalkotás) a magyar nyelv tanításának is lehetősége és feladata.
- A 8. osztályosokat a tanterv a középiskolai felkészülésben és a pályaválasztásban az eddig tanultak rendszerező ismétlésével segíti.
- Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani. Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projekt munkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatóak.
- Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100 %-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.
- A Nat alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek
A törzsanyag
 - A témakörökben megadott művek a Nat-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak
 - A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.
- A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal. Az ajánlott, illetve választott

témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.

**MAGYAR NYELV 7.
ÉVES ÓRASZÁM: 72 ÓRA**

Témakör	I. A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	Órakeret
	Kommunikáció szóban és írásban Alkalmi beszéd, ünnepi beszéd, köszöntő Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás	
Törzsanyag	Vita és érvelés Kommunikációs zavar A tömegkommunikáció szerepe, feladatai, tájékoztató és véleményközlő műfajai Reklám, hirdetés, apróhirdetés A választékos, tisztelettudó szóhasználat igényének folyamatos alakítása. A mai ember beszédhelyzetei. A beszéd és a hallgatás aránya. A befogadó hallgatás. A jellemek megnyilvánulásai a beszédszituációkban. Egymás gondolatainak meghallgatása, saját véleménnyel való kiegészítése, esetleg vitára bocsátása.	5
Helyi többlet	Ellentmondásos élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok, erkölcsi értékek feltárása, megbeszélése, megvitatása. A másokról alkotott vélemény megfogalmazásának módjai. Az építő, a bántó bírálat Rövid alkalmi, ünnepi beszéd (karácsony, stb.) szövegének megfogalmazása, elemzése. Összefoglalás, számonkérés.	4

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek alkalmazása mindennapi helyzetekben

FOGALMAK

tömegkommunikáció,
kommunikációs zavar,
vélemény, vita, érv,
cáfolat, hozzászólás,

- A kommunikációs zavar felismerése, néhány megismert felszólalás, alkalmi korrekciós lehetőség alkalmazása beszéd
- A szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- A közéleti megnyilatkozás alapjainak elsajátítása
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- Az önálló tanulási és ismeretszerzési képesség fejlesztése hagyományos és digitális források, eszközök használatával
- A tömeg- és digitális kommunikáció jellemzőinek megismerése
- A kommunikációs zavar felismerése, javítása
- Vita- és érvelési kultúra elsajátítása
- A közéleti beszédformák (felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd) felismerése és alkalmazása

Témakör

II. Mondat a szövegben – az egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szó szerkezetek, a szóösszetételek

Órakeret

A mondat a szövegben, a mondatok csoportosítása

Az állítmány

Az alany

A tárgy

Határozók

Hely-, idő-, állapot- és módhatározó

Eszköz-, társ-, részes-, ok-, cél- és állandó határozó

Törzsanyag

A jelzők

Minőség-, mennyiség-, birtokos és értelmező jelző)

A mellé- és alárendelő szó szerkezet

Az egyszerű mondat szerkezete

Az egyszerű mondat helyesírása

Szóképzés

Alárendelő szóösszetételek

Mellérendelő szóösszetételek

12

Helyi többlet	Egyszerű mondatok elemzése. A tárgy. Szerkezeti ábrák. Az egyszerű mondat algoritmusának begyakorlása. A mondatrészek és stilisztikai szerepük: nominális és verbális stílus. Vonzatok és mondat szerkezetek. A törzsanyag elmélyítése, gyakorlás, rendszerezés, ismétlés, összefoglalás, számonkérés.	27
----------------------	---	-----------

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

FOGALMAK

- | | |
|---|---|
| <ul style="list-style-type: none">– A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése– A nyelvi elemzőkészség fejlesztése– A nyelv változásainak megfigyelése– A helyesírási készség fejlesztése– A mondatfajták azonosítása a közlési szándék szerint a beszélt és az írott nyelvben– Egyszerű mondat típusainak felismerése, elemzése– Az egyszerű mondat központozása– Az összetett szavak helyesírásának alapvető szabályai– A mellérendelő és az alárendelő szó szerkezet fajtáinak megismerése, elemzése– A mondatrészek megtanulása (alany, állítmány, tárgy, határozók [időhatározó, helyhatározó, részeshatározó, mód- és állapothatározó, ok-és célhatározó, eszköz- és társhatározó, állandó határozó]), jelző [minőségjelző, birtokos jelző, mennyiségjelző, értelmező]– A szórend és a mondatjelentés kapcsolatának vizsgálata– A szó elsődleges jelentésének, illetve a metaforikus jelentésnek elkülönítése, tudatos alkalmazása– A főbb szóalkotási módok (szóösszetétel, szóképzés) ismerete– Az összetett szavak alapvető helyesírási szabályainak elsajátítása– Digitális és papíralapú iskolai helyesírási segédeszközök: szótárak és szabályzatok és helyesírási portálok önálló használata | egyszerű szó, összetett szó, mondatrészek, szó szerkezetek (alárendelő: alanyos, tárgyas, határozós, jelzős; mellérendelő: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető); szóösszetétel, szóképzés, szórend |
|---|---|

Törzsanyag	A köznyelv és csoportnyelvek	10
	Nyelvjárások	
	Ritkább szóalkotási módok	
	Mozaikszók, ikerszók és szórövidülések	
	Aktív és passzív szókincs fejlesztése	
Helyi többlet	Nyelvváltozatok: A regionális irodalmi nyelv jelenléte	6

Összefoglalás, számonkérés.
A tanult anyagok mélyítése, gyakorlása, ismétlések, számonkérése

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

FOGALMAK

- | | |
|--|--|
| – Az anyanyelv állandóságának és változásának tudatosítása | irodalmi nyelv, |
| – A nyelv főbb változatainak megismertetése (köznyelv, irodalmi nyelv, csoportnyelvek) | köznyelv, nyelvjárás, csoportnyelv, ifjúsági nyelv, jelnyelv |
| – A nyelvek megjelenési formáinak ismerete | |
| – A tanuló környezetében előforduló nyelvjárás néhány jellegzetességének megfigyelése | |
| – A nyelvi tolerancia kialakítása, fejlesztése | |
| – A tanuló környezetében előforduló nyelvváltozatok azonosítása | |
| – Anyanyelv, idegen nyelv, nemzetiségi nyelv összevetése | |

Témakör	IV. Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	Órakeret
Törzsanyag		0
Helyi többlet	Helytörténeti események, emlékek keresése, emléktúrák szervezése – az emlékhelyek meglátogatása.	2

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

FOGALMAK

Helytörténeti események, emlékek keresése, emléktúrák szervezése – az emlékhelyek meglátogatása. helytörténeti emlékhely

Témakör	V. Szövegértés és szövegalkotás	Órakeret
Törzsanyag		0
Helyi többlet	Úti napló, úti jegyzetek, elbeszélés, leírás, jellemzés, levél készítése.	6

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

FOGALMAK

Írásbeli szövegalkotás.

úti napló, úti jegyzetek

Úti napló, úti jegyzetek, elbeszélés, leírás, jellemzés, levél készítése.

Összefoglalás, számonkérés.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK AZ 7. ÉVFOLYAMON

A pedagógia tudománya nagyon sok és sokféle tanulási és oktatási stratégiát ismer. Az oktatás meghatározó eleme azonban maga a tanár (McKenzie-jelentés, 2007.) A *tanár személyisége*, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

A tanár tanít: ismereteket ad át, ezáltal hagyományt örökít, értékeket közvetít. A tanár irányít: tanulási folyamatokat, differenciálást, tehetséggondozást. A diákokkal, illetve az irodalmi művekkel való folyamatos párbeszéd révén irányítja tanítványai iskolai érzelmi nevelését. A tanár nevel és fejleszt: kompetenciákat, személyiséget. A tanár segít: segíti a diákokat a kognitív struktúrák kialakításában, az olvasási stratégiák elsajátításában, az önálló értelmezések létrehozásában. Segíti tanítványait az egyéni, illetve a csapatban végzett, együttműködésen alapuló munkavégzés képességének kialakításában. Segíti a diákokat abban, hogy felismerjék az irodalom örökérvényű alkotásainak folyamatosan változó jelentését, a jelentések megalkotásában a hagyomány és a befogadó szerepét.

Tanítási-tanulási stratégiák

Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv tanítását. A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül. A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani: korszakok, korstílusok, filozófiai irányzatok stb. A tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

A képzés 2. szakaszának 3–4. (7–8. évfolyam) évében a játékosítás és a kooperatív tanulási-tanítási módszerek mellett az önálló tanulási módszerek kialakítása javasolt (önálló kutatómunka, beszámolók készítése, előadása, önálló jegyzetelés tanulása, tanulási módszerek tanítása).

Tanulásszervezési módok

Javasolt tanulásszervezési módok: a gamifikáció, a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában. A reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projektmunkák, drámajátékok, újságszerkesztés, stb.) a gyerekek motiváltságát növeli. A tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges. A frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.

Fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (színház- és múzeumlátogatás, könyvheti események, stb.), egyes tanulási-tanítási munkaszakaszban a jelenség alapú oktatásnak, azaz a különböző tanulási területek összekapcsolásának.

Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasoltak: az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a játékosítás, a szerepjátékok, házi feladatok. Az irodalmi művek és a filmek összekapcsolása, az irodalmi alkotások és filmes adaptációk összevetése, jelenetek dramatikus ábrázolása. Meseírás, jelképek értelmezése fűrtábrával. Digitális projektek; gondolattérképek; hagyományosan vagy digitális applikációkkal megrajzolt szereplők, szereplőkapcsolatok; előadások, stb. Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok. Digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára, stb.).

Munkaformák

A munkaformák közül a frontális osztálymunka használata mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott (individualizált) munkaforma és a differenciált tananyagfeldolgozás javasolt.

Forrás: Kerettanterv 2020.

8. ÉVFOLYAM ÉVES ÓRASZÁM: 72 ÓRA

A 8. évfolyam irodalomtanításának témakörei:

- Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében,
 - Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében,
 - A 20. századi történelem az irodalomunkban,
 - Szórakoztató irodalom.
- A 8. osztályosokat a tanterv a középiskolai felkészülésben és a pályaválasztásban az eddig tanultak rendszerező ismétlésével segíti.
 - Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani.
 - Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatóak.
 - Az irodalom tantárgy kötelező törzsanyagában csak lezárt, biztosan értékelhető életművek szerepelnek. Ezen felül, a választható órakeret terhére a tanár szabadon beilleszthet kortárs alkotókat, műveket a tananyagba.
 - Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100 %-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

A Nat alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek

III. A törzsanyag

A témakörökben megadott művek a Nat-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.

IV. A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.

- A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal.
- Az ajánlott, illetve választott témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.
- Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival.
- Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése.
- Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is a tanulók.

Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében	14	7	21
- Líra a 20. század első felének magyar irodalmában			
- B) Epika a 20. század első felének magyar irodalmában	11	3	14
- „Vérző Magyarország” - Trianon	2	3	5
Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében	12	2	14
- A) Líra a 20. század második felének magyar irodalmában			
- B) Epika a 20. század második felének magyar irodalmában	4	2	6
- C) Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában	2		2
A 20. századi történelem az irodalomban	6	1	7
(II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)			
Szórakoztató irodalom	3		3
Évfolyam összesen	54	18	72

IRODALOM 8.

Témakör	I. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében	Órakeret
	- Líra a 20. század első felének magyar irodalmában	21
Törzsanyag	<p>Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...</p> <p>Ady Endre: Őrizem a szemed</p> <p>Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba</p> <p>Babits Mihály: Ádáz kutyám</p> <p>Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom</p> <p>Juhász Gyula: Milyen volt...</p>	14

	Dsida Jenő: Hálaadás	
	József Attila: Rejtelmek	
	József Attila: Kertész lesznek	
	József Attila: Születésnapomra	
	Reményik Sándor: Templom és iskola	
	Áprily Lajos: Március	
	Radnóti Miklós: Nem tudhatom	
	Választható művek:	
	Ady Endre: Ember az embertelenségben	
	Babits Mihály: A második ének (részlet)	
	Kosztolányi Dezső: Akarsz-e játszani?	
	Kosztolányi Dezső: Ének a fiatalokról	
	Juhász Gyula: Anna örök	
	Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú	
Helyi többlet	Tóth Árpád: Láng	7
	Dsida Jenő: Kalendárium szonettekben (részlet)	
	Dsida Jenő: Születésnapi köszöntő édesanyámnak	
	József Attila: Szeretném, ha vadalmafa lennék	
	Áprily Lajos: A rím	
	Radnóti Miklós: Hetedik ecloga	
	Összefoglalás, rendszerezés, témazáró.	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

FOGALMAK

- A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, metonímia, szimbólum; megértése, megbeszélése
- A 20. század első felében megjelenő művelődéstörténeti és irodalmi programok bemutatása
- Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása
- Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése
- Alapvető lírapoétikai szakterminusok alkalmazása
- Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése
- Szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, szinesztézia, szimbólum

Témakör	I. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében	Órakeret
	- Epika a 20. század első felének magyar irodalmában	14
Törzsanyag	Kós Károly: Az országépítő (részlet) Karinthy Frigyes: Röhög az egész osztály	11

Móricz Zsigmond: Pillangó vagy Légy jó mindhalálig

Herczeg Ferenc: Pro libertate (részlet)

Tamási Áron: Ábel a rengetegben (részlet)

Nyirő József: Uz Bence (részlet)

Választható művek:

Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek)

Helyi többlet Móricz Zsigmond: Hét krajcár **3**

Móricz Zsigmond: A fillentő

Összefoglalás, rendszerezés, témazáró.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A történetmesélés egyszerűbb formáinak átisméltése
- A 20. század elejének epikai sokszínűsége, pl.: történelmi regény, idill, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; paródia; lírai novella, realista novella
- Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése
- A novella és az elbeszélés műfaji sajátosságainak felismertetése
- **Kisepikai és nagyepikai alkotások különbségei (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz)**

FOGALMAK

kisepika, novella, elbeszélés, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; humor, paródia; lírai novella, realista novella, aforizma

Témakör	I. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében	Órakeret
	- „Vérző Magyarország” – Trianon a magyar irodalomban	5
Törzsanyag	Reményik Sándor: Mi a magyar? Választható művek: Babits Mihály: Hazám Babits Mihály: Áldás a magyarra Juhász Gyula: Trianon Juhász Gyula: Testamentum	2
Helyi többlet	Karinthy Frigyes: Levél (részlet) Márai Sándor: Napló (részlet)	3

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése
- A történelmi tragédia megjelenése irodalmi alkotásokban
- Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése

FOGALMAK

békediktátum, elcsatolás, nemzeti trauma, nemzeti érzés, Kárpát-medencei magyarság, nacionalizmus, patriotizmus

Témakör	II. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében	Órakeret
	- Líra a 20. század második felének magyar irodalmában	14
	Szabó Lőrinc: Tücsökzene (részletek)	
	Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet	
Törzsanyag	Weöres Sándor: A társ	12
	Kányádi Sándor: Két nyárfa	
	Kányádi Sándor: Öreg iskola ünnepére	
	Wass Albert: Üzenet haza (részlet)	
	Választható művek: Nagy László: Az én szívem	
Helyi többlet	Nemes Nagy Ágnes: Félelem	2
	Csoóri Sándor: Szomorúság	
	Összefoglalás, rendszerezés, témazáró.	
	FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK
	– A lírai nyelvhasználat sajátosságainak átisméltése	lírai önéletrajz, népies dal
	– Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése	
	– Néhány lírai műfaj jellemzőinek megismerése (lírai önéletrajz, népies dal)	
	Szóképek, alakzatok felismerése	
Témakör	II. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében	Órakeret
	- Epika a 20. század második felének magyar irodalmában	6
	Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér (részlet)	
Törzsanyag	Tamási Áron: Bölcső és bagoly (részlet)	4
	Örkény István: Egyperces novellák (részletek)	
	Választható: Mándy Iván: Tájak, az én tájaim (részlet)	
Helyi többlet	Illyés Gyula: Hősökről beszélek (részlet)	2
	FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK

- A történetmesélés egyszerűbb formáinak átisméltése egyperces, groteszk,
- A 20. század második felének epikai sokszínűsége, pl.: lírai humor
szociográfia, egypercesek
- Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése
- Az egyperces novella műfaji sajátosságainak felismertetése
- Önéletrajzi ihletettség a 20. század második felének epikájában
- A groteszk megjelenése a korszak irodalmában

Témakör	III. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében	Órakeret
	- Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában	2
Törzsanyag	Irodalom és színház vagy mozgókép Egy szabadon választott drámai alkotás	2
Helyi többlet		0
	FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> – A színpadi hatáskeltés eszközeinek vizsgálata – A drámai döntési helyzetek, motivációk, konfliktusok felismerése, vizsgálata, megvitatása – A dráma cselekményének megértése, rekonstruálása szerkezeti vázlat segítségével – A komikum, a humor tartalmi és nyelvi jellemzőinek megismerése – A monológ és a dialógus szerepének megkülönböztetése – Drámarészletekből drámaegész kibontása – Részvétel egy drámai mű színreviteléhez kapcsolódó tevékenységben 		<p>dráma mint műnem, tragédia, komédia, színház; a drámai szerkezet, alapszituáció, bonyodalom, konfliktus, tetőpont, megoldás; monológ, dialógus, tér- és időviszonyok; drámai szerepkörök, szereplők rendszere, jellemtípus</p>
Témakör	III. A 20. századi történelem az irodalomban (II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)	Órakeret
	Irodalom és mozgókép Szabó Magda: Abigél Pilinszky János: Francia fogoly (részlet)	7
Törzsanyag	Choli Daróczi József: Dal Irodalom és mozgókép George Orwell: Állatfarm Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról (részlet) Választható művek:	6
Helyi többlet	Pilinszky János: Harbach, 1944 Anna Frank naplója	1

Lakatos Menyhért: Még mindig siratunk

Márai Sándor: Mennyből az angyal

Tamási Lajos: Piros a vér a pesti utcán

Összefoglalás, rendszerezés, témazáró

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A történelmi traumák megjelenése az irodalmi alkotásokban
- Diktatúrák és áldozatok, erkölcsi dilemmák és konfliktusok ábrázolása a hatalom és a kiszolgáltatott egyének között.
- Az irodalmi művek alapján az egyes emberek erkölcsi felelősségének tudatosítása
- Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése

FOGALMAK

jellemfejlődés,
szolidaritás, holokauszt,
koncentrációs tábor,
diktatúra, forradalom,
szovjet megszállás,
emigráció, emigráns
irodalom

Témakör	IV. Szórakoztató irodalom	Órakeret
Törzsanyag	Irodalom és mozgókép	3
	Agatha Christie egy Poirot-novellája	
Helyi többlet		0
	FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK
	- Az eddigi irodalmi ismeretek felelevenítése és alkalmazása a választott mű értelmezésében	szórakoztató irodalom, manipuláció és hitelesség, krimi, detektívregény
Kötelező olvasmány		
Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig		

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A szabadon tervezhető órakeretből a magyar nyelv a 7. és 8. évfolyamon a kerettantervi javaslatához képest megemelt óraszámot kapott. (heti 1, évi 34 óra)

A helyi tanterv alapját képező kerettanterv:

Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyama számára – Magyar nyelv és irodalom 5-8. évfolyam

Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló az 5/2020. (I.31.) Korm. rendelet, amely a 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításaként kerül bevezetésre.

6/2014. (I. 29.) EMMI rendelete 8. § 7(a) §-a: alapján a magyar nyelv és irodalom tantárgyat magyar nyelv és irodalom tantárgyra bontjuk.

8. évfolyam: MAGYAR NYELV			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Szövegértés és szövegalkotás	3	4	7
A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	4		4
Készüljünk a felvételire!	10	22	32
Összetett mondat a szövegben	8	7	15
Nyelvtörténet, nyelvrokonság - játékosan	4	4	8
Könyvtárhasználat	2	4	6
Összesen	31	41	72

3. A TANTERV HELYI TANTERVÉBEN A KERETTANterv KIEGÉSZÍTÉSÉRE BIZTOSÍTOTT ÓRAKERET FELHASZNÁLÁSA

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

8. évfolyam: MAGYAR NYELV	Szabad órakeret:	41
----------------------------------	-------------------------	-----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Szövegértés és szövegalkotás	Egymás gondolatainak, véleményének tiszteletben tartása. Érvtípusok: Egyenes érvelés, inverz érvelés	4
Készüljünk a felvételire!	Előző évek felvételi feladatlapjainak megoldása; rendszerezés, ismétlés, összefoglalás, számonkérés.	22
Összetett mondat a szövegben	A többszörösen összetett mondatok. Körmondatok az	7

	irodalmi művekben; Az idézés fajtái Gyakorlás, összefoglalás, számonkérés.	
Nyelvtörténet, nyelvrokonság - játékosan	Kazinczy és a nyelvújítás. A nyelvújítás mulatságos túlkapásai (Kazinczy-szótár készítése) Nagy nyelvújítók (Barczafalvi Szabó Dávid, Kölcsey, Szemere Pál, Kazinczy, stb.) VAGY látogatás a helyi Levéltárba. Összefoglalás, számonkérés.	4
Könyvtárhasználat	Múzeumpedagógiai foglalkozás	4
Összesen:		41

4. TANTÁRGYI ISMERTETŐ: 8. ÉVFOLYAM

A 7–8. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszám: 204 óra.

A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 3-3 óra javasolt elosztása: 1 magyar nyelv, 2 irodalom.

A magyar nyelv óraszámai úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

- A 7–8. évfolyamon tovább folytatódik az ismeretek bővítése, a kompetenciák fejlesztése (azaz megerősítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése), és az érzelmi nevelés.
- Ennek a tanítási-tanulási szakasznak a végére a tanulók biztos szövegértési készséggel rendelkeznek, szövegalkotási képességeiket folyamatosan bővíteni kell. Cél, hogy a 8. évfolyam végére a tanulók értőn alkalmazzák a nyelvi ismereteiket: értsék anyanyelvük szerkezetét, grammatikáját, össze tudják vetni anyanyelvük sajátosságait az általuk tanult idegen nyelv sajátosságaival. Ismerjék fel az adott kommunikációs helyzetet, ennek megfelelően az általuk tanult műfajokban, írásban és szóban helyesen és pontosan, a magyar nyelv szabályai szerint fejezzék ki magukat.
- Tudják alkalmazni a digitális szövegalkotás és -befogadás módjait. Képesek legyenek saját véleményüket logikusan kifejteni, érvelni, s tanulják meg a toleráns nyelvhasználatot. Ezek birtokában tudnak a tanulók egymással együttműködni, csapatban

és párban dolgozni, így tudják megérteni egymás gondolatait, és saját gondolataikat a lehető legpontosabban elmondani, megértetni másokkal. Ez teremt lehetőséget a személyiségük fejlesztésére, érzelmi nevelésükre is.

- A 7–8. évfolyamon a tanulók a magyar nyelv rendszerének további szintjeit ismerik meg. A nyelvi oktatás középpontjában továbbra is a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll. A tanult nyelvi szintek nyelvtani ismereteit a diákok a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban és az idegen nyelv tanulásában betöltött szerepük szerint vizsgálják. Ennek a tananyagnak a középpontjában az egyszerű és összetett mondatok, az állandósult szókapcsolatok állnak. A funkcionális nyelvhasználati ismeretek mellett a tanulók elhelyezik a magyar nyelvet a világ nyelvei között, tájékozódnak a magyar nyelv történetének főbb állomásairól, közben többféle szövegépítő eljárással, kommunikációs technikával találkoznak.
- A nyelvoktatásban fontos szerepet kap az egyéni fejlesztés. A tanulás tanítása (elemző olvasás, kulcsszavak, lényegkiemelés, vázlatírás, gondolati váz elkészítése, szövegalkotás) a magyar nyelv tanításának is lehetősége és feladata.
- A 8. osztályosokat a tanterv a középiskolai felkészülésben és a pályaválasztásban az eddig tanultak rendszerező ismétlésével segíti.
- Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani. Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projekt munkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatóak.
- Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100 %-át a törzsanyag tanítására kell fordítani, lemondhat a választás lehetőségéről.
- A Nat alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek
A törzsanyag
 - A témakörökben megadott művek a Nat-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak
 - A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.
- A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal. Az ajánlott, illetve választott témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.

Témakör	I. Szövegértés és szövegalkotás	Órakeret 7
	A szöveg megszerkesztettsége, szerkezeti egységei	
Törzsanyag	Szövegtípusok és műfaji, retorikai, stilisztikai jellemzői Az érv és a cáfolat	3
Helyi többlet	Egymás gondolatainak, véleményének tiszteletben tartása. Érvtípusok: Egyenes érvelés, inverz érvelés. Összefoglalás, számonkérés.	4

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

FOGALMAK

- Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- A szövegtípusok műfaji, retorikai és stilisztikai jellemzőinek megismerése, áttekintése

elbeszélés, leírás,
jellemzés, érvelés,
cáfolat, érvtípusok

Témakör	II. A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	Órakeret 4
Törzsanyag		4

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

FOGALMAK

A tömegkommunikáció és a sajtó műfajainak megismerése. Kritikus szemléletmód kialakítása és fejlesztése . A reklám médiumai, műfajai, hatásai.

interjú, riport, tudósítás,
reklám

Hír, interjú, riport, tudósítás
A sajtó leggyakoribb műfajai: hír, tudósítás, interjú.

Gyakorlás, témazárók írása

Témakör	III. Készüljünk a felvételire!	Órakeret 32
----------------	---------------------------------------	-----------------------

Törzsanyag	Az eddig tanult ismeretek	10
Helyi többlet	Előző évek felvételi feladatlapjainak megoldása; rendszerzés, ismétlés, összefoglalás, számonkérés.	22

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

FOGALMAK

- | | |
|---|---|
| <ul style="list-style-type: none"> – A tanult hangtani, alaktani ismeretek megfigyeltetése és felismerése a szavakban – A szófajok és mondatfajták megfigyeltetése és felismerése a szövegben – A szókincs fejlesztése – Az állandósult szókapcsolatok, a szólások, a közmondások, a szállóigék értelmezése – A szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése – Az olvasmány-feldolgozási stratégiák gyakoroltatása – Reflektálás a szöveg tartalmára – A szöveghű, értő szövegolvasás gyakoroltatása – A hagyományos és a digitális írás fejlesztése – Kreatív írásgyakorlatok alkalmazása – A helyesírási készség fejlesztése – A mérlegelő gondolkodás fejlesztése – A megtanult szövegtípusok jellemzőinek felismerése és alkalmazása – Helyesírási, nyelvhelyességi szabályoknak és a szövegtípusoknak megfelelő hagyományos és digitális szövegszerkesztési szabályok átisméltése | <p>Az eddig tanult fogalmak átisméltése</p> |
|---|---|

Témakör

IV. Összetett mondat a szövegben

Órakeret
15

A mellérendelő összetett mondat

Az alárendelő összetett mondatok

Törzsanyag

A sajátos jelentés tartalmú mellékmondat

8

Az összetett mondat helyesírása

Az idézés

A többszörösen összetett mondatok. Körmondatok az irodalmi művekben; Az idézés fajtái

Helyi többlet

Gyakorlás, összefoglalás, számonkérés.

7

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

FOGALMAK

- A mondatfajták felismerése a közlési szándék és szerkezet szerint
- Az összetett mondatok típusainak megismerése
- Alárendelő és mellérendelő összetett mondatok elkülönítése
- A központozás megtanulása az összetett mondatban
- Az idézés szabályainak elsajátítása

összetett mondat,
alárendelés,
mellérendelés, logikai
viszonyok; idézet,
idézés

A többszörösen összetett mondatok. Körmondatok az irodalmi művekben; Az idézés fajtái

Gyakorlás, összefoglalás, számonkérés.

Témakör	V. Nyelvtörténet, nyelvrokonság - játékosan	Órakeret
	A nyelvek osztályozása nyelvtípusok szerint	8
Törzsanyag	Nyelvünk eredete, rokonsága Nyelvtörténet, nyelvemlékek Nyelvújítás	4
Helyi többlet	Kazinczy és a nyelvújítás. A nyelvújítás mulatságos túlkapásai (Kazinczy-szótár készítése) Nagy nyelvújítók (Barczafalvi Szabó Dávid, Kölcsey, Szemere Pál, Kazinczy, stb.) VAGY látogatás a helyi Levéltárba. Összefoglalás, számonkérés	4

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

FOGALMAK

- a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző korok szövegeiben
- a szókincs változása, régi kifejezések, jövevényszavak gyűjtése irodalmi és beszélt nyelvi szövegekből
- a nyelvújítás és a nyelvújítók néhány szóalkotási módjának megismerése
- a magyar nyelv eredete, a nyelvrokonság hipotéziseinek megismerése

rovásírás, nyelvemlék,
nyelvújítás,
nyelvcsalád,
nyelvrokonság,
jövevényszó

Témakör	VI. Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	Órakeret
Törzsanyag		6
		2

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

FOGALMAK

- A szövegek sajátosságainak megfigyeltetése, főbb fajtáinak tudatosítása: lineáris és nem lineáris, hagyományos és digitális szövegek
 - Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
 - A szövegek sajátosságainak megfigyeltetése, főbb fajtáinak tudatosítása: lineáris és nem lineáris, hagyományos és digitális szövegek
 - Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
- szöveg, hagyományos szöveg, digitális szöveg, lineáris szöveg, nem lineáris szöveg

6.JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK AZ 8. ÉVFOLYAMON

A pedagógia tudománya nagyon sok és sokféle tanulási és oktatási stratégiát ismer. Az oktatás meghatározó eleme azonban maga a tanár (McKenzie-jelentés, 2007.) A **tanár személyisége**, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

A tanár tanít: ismereteket ad át, ezáltal hagyományt örökít, értékeket közvetít. A tanár irányít: tanulási folyamatokat, differenciálást, tehetséggondozást. A diákokkal, illetve az irodalmi művekkel való folyamatos párbeszéd révén irányítja tanítványai iskolai érzelmi nevelését. A tanár nevel és fejleszt: kompetenciákat, személyiséget. A tanár segít: segíti a diákokat a kognitív struktúrák kialakításában, az olvasási stratégiák elsajátításában, az önálló értelmezések létrehozásában. Segíti tanítványait az egyéni, illetve a csapatban végzett, együttműködésen alapuló munkavégzés képességének kialakításában. Segíti a diákokat abban, hogy felismerjék az irodalom örökérvényű alkotásainak folyamatosan változó jelentését, a jelentések megalkotásában a hagyomány és a befogadó szerepét.

Tanítási-tanulási stratégiák

Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv tanítását. A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül. A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani: korszakok, korstílusok, filozófiai irányzatok stb. A tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

A képzés 2. szakaszának 3–4. (7–8. évfolyam) évében a játékosítás és a kooperatív tanulási-tanítási módszerek mellett az önálló tanulási módszerek kialakítása javasolt (önálló

kutatómunka, beszámolók készítése, előadása, önálló jegyzetelés tanulása, tanulási módszerek tanítása).

Tanulásszervezési módok

Javasolt tanulásszervezési módok: a gamifikáció, a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában. A reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projekt munkák, drámajátékok, újságszerkesztés, stb.) a gyerekek motiváltságát növeli. A tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges. A frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.

Fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (színház- és múzeumlátogatás, könyvheti események, stb.), egyes tanulási-tanítási munkaszakaszban a jelenség alapú oktatásnak, azaz a különböző tanulási területek összekapcsolásának.

Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasoltak: az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a játékosítás, a szerepjátékok, házi feladatok. Az irodalmi művek és a filmek összekapcsolása, az irodalmi alkotások és filmes adaptációk összevetése, jelenetek dramatikus ábrázolása. Meseírás, jelképek értelmezése fűrtábrával. Digitális projektek; gondolattérképek; hagyományosan vagy digitális applikációkkal megrajzolt szereplők, szereplőkapcsolatok; előadások, stb. Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok. Digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára, stb.).

Munkaformák

A munkaformák közül a frontális osztálymunka használata mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott (individualizált) munkaforma és a differenciált tananyag-feldolgozás javasolt.

Forrás: Kerettanterv 2020.